БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 17 (6452)
ЯНВАРИИН 24
СУББОТО
1953 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

ЭМХИ ЗУРГААНУУДАЙ ПАРТОРГАНИЗАЦИНУУДЫЕ ТОДОРХОЙГООР ХҮТЭЛБЭРИЛХЭ

Ленин — Сталинай парти болбол советскэ аппарадые саашадань бэхижүүлхэ, тэрэнэй эмхидхэхы үүргые улам дээшэлүүлхэ хэрэгтэ саг үргэлжын анхарал оролдолго гаргадаг.

Гүрэнэй эмхи зургаануудай хүдэлмэриие улам һайжаруулхын, үргэн олон ажалша ниитэтэй тэдэнэй холбоо барисаае бүри бэхижүүлхын шухала байһан тухай партиин XIX съездын түүхэтэ документнүүд соо онсо тэмдэглэгдэнэ. Юуб гэхэдэ, оронойнгоо экономикые ба культурые дам саашадань хүгжөөн дэбжүүлхэ зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхэ, ажалшадай материальна ба культурна хэмжээе улам дээшэлүүлхэ хэрэг Коммунистическэ партиин политикые бодотоор бэелүүлэгшэ советскэ эмхи зургаанудай хүдэлмэриһөө нилээд дулдыдаха байна.

Советскэ эмхи зургаанудай бүхы ажал-ябуулгадань партийна эхин организацинууд горьтойхон үүргэ дүүргэдэг.

КПСС-эй шэнэ Устав дотор эмхи зургаанудай парторганизацинуудай зорилгонууд тон һайнаар тодорхойлогдонхой. Советскэ эмхи зургаанудай хүдэлмэриин онсо условитой байдаг тула тэдэнэй партийна организацинууд эмхи зургаануудайнгаа ажал-ябуулгые хинан шалгаха эрхэгүй, харин аппарадайнгаа, тэдэнэй хүтэлбэрилэгшэдэй хүдэлмэридэхи дутагдалнууд тухайда партийна дээдэ органуудта мэдээсэхэ уялгатай. Зүгөөр гансахан лэ гүрэнэй эмхи зургаанудай хүдэлмэриин дутагдалнууд тухай партийна дээдэ органуудта мэдээсэлгээр өөрынгөө хүдэлмэриие партийна организацинуудай хизаарладаг байбални ехэ алдуу болохо байна. Гүрэнэй эмхи зургаанудай партийна организацинууд болбол аппарадайнгаа хүдэлмэриие улам һайжаруулхын, уялгануудаа эрхим һайнаар дүүргэдэг, гүрэнэй ба ажалай журамые наринаар сахидаг байхаар аппарадайнгаа бүхы хүдэлмэрилэгшэдые хүмүүжүүлхын түлөө саг үргэлжэ тэмсэхэ уялгатай.

Партийно-эмхидхэлэй ба политическэ хүдэлмэриие зүбөөр ябуулһанай үндэһэ һуури дээрэ аппарадайнгаа хүдэлмэриие һайжаруулхын түлөө бүхы хүсөөрөө тэмсэдэг эмхи зургаанудай партийна организацинууд манай республика доторшье үсөөн бэшэ юм. Жэшээнь, республикын Худалдаа наймаанай министерствын партийна эхин организаци (секретаринь нүхэр Колмакова) министерствынгээ аппарадай хүдэлмэриие һайжаруулха зорилгоор шухала хэдэ хэдэн хэмжээ ябуулгануудые хараалһан байна. Үнгэрэгшэ жэлдэ эндэ 18 партийна суглаанууд, тэрэ тоодо 5 нэмэл суглаанууд үнгэргэгдэһэн байгаа. Советскэ албахаагшын нэрэ хүндые сахиха тухай, ажалшадай гомодолнууд ба мэдүүлгэнүүд хэр зэргээр харагданаб, коммунистнуудай түрүү үүргэ гэһэн ба бусад асуудалнуудые эндэхи коммунистнууд зүбшэн хэлсэһэн байна. Партийна суглаанууд дээрэнь хүдэлмэридэхи дутуу дунданууднь эрид хурсаар шүүмжэлэгдэдэг. Эдэ асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэ ба баталан абаһан шиидхэбэринүүдэйнгээ гүйсэдхэлые һайнаар хинан шалгалга хадаа коммунистнуудай болон тус эмхи зургаанай бүхы албахаагшадай харюусалгые нилээд ехэ болгоһон, министерствын аппарадай хүдэлмэриин культурна хэмжээе улам дээшэлүүлһэн байна.

Мүн тэрэшэлэн хэлхеэ холбооной Управлениин (парторганизациин секретарь нүхэр Прокопьев), горсоведэй гүйсэдкомой (секретаринь нүхэр Давыдова) ба бусад эмхи зургаанудай парторганизацинууд муу бэшээр хүдэлмэрилнэ.

Олохон советскэ эмхи зургаанудай коммунистнууд аппарадайнгаа хүдэлмэриие улам һайжаруулха, гүрэнэй интересүүдтэ харша ба албан хойрог ябадалые сүм усадхаха, даалгагдаһан хэрэгтээ үнэн сэхээр ба харюусалга ехэтэйгээр хандаха, гүрэнэй ба ажалай журамые хэлбэришэгүйгөөр сахиха тухай асуудалнуудые партийна суглаанууд дээрээ зүбшэн хэлсэдэг.

Гэбэшье, гүрэнэй зарим эмхи зургаанудай партийна организацинууд эдэбхи багатайгаар хүдэлмэрилдэг, аппарадайнгаа хүдэлмэриие саашадань һайжаруулха хэрэгтэ бага анхарал хандуулдаг. «Маслотрестын», «Сельхозснабай», «Байкалорыбтрестын» партийна организацинууд аппарадайнгаа хүдэлмэреэр огто һонирходоггүй, эдэ эмхи зургаанудай хүдэлмэридэхи дутагдалнууд тухайда ажалшадай зүгһөө ороһон мэдээсэлнүүдтэ ямаршье анхарал хандуулдаггүй байха юм. Эндэ партийна суглаанууд тон үсөөн үнгэрэгдэдэг, аппарадай хүдэлмэриие һайжаруулха тухай асуудалнууд табигдадаггүй, шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгэ һулаар дэлгэрүүлэгдэдэг. Энэ ушар дээрэһээ, жэшээлхэдэ, һүүлэй үе болотор «Маслопромой» системэдэхи организацинуудта шурган ороһон хэдэн хулгайшад ба жүүлигүүд гүрэндэ харша ябадал гаргадаг, ниитын зөөриие хулгайлан үридэг байһанаа баригдажа, хэһээгдэһэн байна.

Кадрнуудые зүбөөр шэлэн олохо ба хубаарилан табиха хэрэг советскэ аппарадай ажал-ябуулгые һайжаруулха шухала услови мүн гэжэ эмхи зургаанудай партийна организацинуудай зарим хүтэлбэрилэгшэд үшөө ойлгоногүй. Партийна организацинууд кадрнуудые шэлэн дэбжүүлхэ большевистскэ принципые хэлбэришэгүйгөөр сахихын түлөө тэмсэхэ зорилготой. Гэхэ зуура, кадрнуудые шэлэн дэбжүүлхэ большевистскэ принцип зарим ушарта эбдэгдэдэг байха юм.

Советскэ эмхи зургаанудай партийна организацинуудай хүдэлмэреэр партиин городской, районно ба аймагай комитедүүд саг үргэлжэ һонирхожо байха зэргэтэй. Гэбэшье, партиин зарим комитедүүд советскэ эмхи зургаанудай хүдэлмэридэ бага анхарал хандуулдаг, тэдэнэй партийна организацинуудые саг үргэлжэ хүтэлбэрилдэггүй гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Жэшээнь, партиин Кударын айком аймаг доторхи эмхи зургаанудайнгаа партийна организацинуудта бага анхарал хандуулдаг. Тиимэһээ эндэхи зарим эмхи зургаанууд хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилнэ. Ажалшадай гомодолнууд ба мэдүүлгэнүүдтэ аймсоведэй гүйсэдком, тэрэнэй зарим таһагууд анхаралгүйгөөр хандана, тэдээндэ хэдэн һарын туршада ямаршье харюу үгэнэгүй гэһэн корреспонденци манай газетэдэ һаяхан толилогдоһон байна.

Партийна организацинууд болбол советскэ албахаагшадай политическэ бэлэдхэлые улам дээшэлүүлхын түлөө тэмсэхэ, даалгагдаһан хэрэгтээ хүдэлмэрилэгшэ бүхэнэй харюусалга ехэтэйгээр хандадаг, хүдэлмэридөө принципиальна ба һэрэмжэтэй байхаар тэдэниие хүмүүжүүлхэ зорилготой.

Партиин горкомууд, райкомууд ба айкомууд эмхи зургаанудай партийна организацинуудай хүдэлмэреэр саг үргэлжэ һонирхохо, тэдэнэртэ үдэр бүриин туһаламжа үзүүлхэ, тэдэнэй хүдэлмэриин дүй дүршэлые гүнзэгыгөөр шэнжэлэн согсолхо зэргэтэй. Советскэ эмхи зургаанудай партийна организацинуудай бүхы хүдэлмэриин хэмжээе дээшэлүүлхэ, гүрэнэй ба ажалай журамые улам бэхижүүлхэ, парти ба правительствын даалгабаринуудые бодотоор бэелүүлхэ хэрэгтэ коммунистнуудые болон советскэ бүхы албахаагшадые элсүүлхэ ябадал хадаа Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XIX съездын манай урда табиһан зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлгын шухала услови мүн.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

Кинорежиссер Г. В. Александровые Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнаха тухай

Түрэһөөр табин наһанайнь ойтой дашарамдуулан, мүн советскэ киноискусствые хүгжөөлгэдэ тэрээнэй хэһэн габьянуудые тэмдэглэн, Григорий Васильевич **Александровые Ажалай Улаан Тугай** орденоор шагнаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **Н. ШВЕРНИК.**
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь **А. ГОРКИН.**
Москва, Кремль.
1953 оной январиин 22.

КОММУНИСТНУУД БА ПАРТИЙНАБЭШЭ ХҮНҮҮДЭЙ СТАЛИНСКА БЛОГОЙ КАНДИДАДУУД

*

Шэлэй заводой эрхим хүнүүд

Улан-Удын шэлэй механизированнэ заводой хүдэлмэришэдэй, албахаагшадай ба инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй һунгалтын урда тээхи суглаан һаяхан бололожо, ажалшадай депутадуудай Улан-Удын Городской ба Городской районно Соведүүдэй депутадуудта кандидадуудые дэбжүүлбэ.

Машинно-ванна цехын шулуушан нүхэр Садовников түрүүлэн үгэ хэлэхэдээ, Городской райсоведэй депутадта кандидадаар цехынгээ эрхим газовщица, комсомолка Анна **Подойницинае** дэбжүүлхэ дурадхал оруулаа. Нүхэр Подойницина өөрынгөө стахановска ажалаар коллективэйнгээ дунда ехэ хүндэтэй болонхой.

Залуу стахановкые райсоведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлхэ тухай дурадхалые нүхэд Яковлев, Лоскутников болон бусад нэгэн һаналаар дэмжээ.

Удаань олон ораторнууд трибунада гаража, райсоведэй депутадуудта кандидадуудые дэбжүүлхэ дурадхалнуудые мүн лэ оруулаа. Тэдэ кандидадуудай тоодо машинно-ванна цехын начальник Георгий Сергеевич **Горбатенко,** заводой главна инженер Николай Евдокимович **Продайвода,** составной цехын халаанай начальник Нина Васильевна **Зайцева,** заводой парторганизациин секретарь Петр Кондратьевич **Оленчик** ороно.

Улан-Удын горсоведэй депутадуудта кандидадуудаар партиин Бурят-Монголой обкомой секретарь Григорий Игнатьевич **Климовые,** мүн заводой директор Даниил Степанович **Болсохоевые,** машинно-ванна цехын хоёрдохи гарай мастер Александр Иосифович **Ступаковые,** отололгын цехын начальник Феодосия Сергеевна **Улитинае,** электро цехын обмотчица Анна **Бусовиковае,** химлабораториин начальник Александра Павловна **Галочкинае** заводой коллектив нэгэн һаналаар дэбжүүлээ.

А. Мантаев.

Һаалишан Попова—депутадта кандидат

Түнхэнэй аймагай Сагаан-Нуурай сомоной XVII партийна съездын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүдэй хамтын суглаан һаяхан болобо. Энэ суглаанда 260 гаран колхозингууд байлсаа.

Тус суглаан дээрэ Түнхэнэй аймагай Соведэй депутадта кандидадаар аймагай Соведтэ һунгаха һунгуулиин № 11 округһоо племенной фермын һаалиша Евгения Михайловна **Попова** нэгэн һаналаар дэбжүүлэгдэбэ.

Нүхэр Попова урдахи зарлалай аймагай Соведэй депутат байха зуураа, һунгагшадай найдабариие эрхимээр харюулаа. Тэрэ хадаа 24 наһатайһаа, 1948 онһоо хойшо племенной фермэдэ һаалишаар хүдэлмэрилжэ захалаа һэн. 1950 ондо ахалагша һаалишан болгогдон дэбжүүлэгдэһэн байгаа. 1952 ондо 12 үнеэдһээ 12 тугал абажа тэнжээгээ. Малнуудайнь тамир шадал һайнтай байгаа. Үнгэрэгшэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 1269 литр һү һаагаа. Нүхэр Попова өөрынгөө ажалда ехэ дуратай, түрүү һаалишанай дүй дүршэлые шэнжэлэн үзэжэ, мэргэжэлээ дээшэлүүлдэг ба нүхэдтөө туһалдаг байна. Зоотехническэ ба уранһайханай номуудые саг үргэлжэ уншажа байдаг.

Фермэ дээрээ культура нэбтэрүүлхын тула нүхэр Попова ехээр оролдоно. Тус фермэдэ электричествээр үнеэ һааха агрегат хэрэглэгдэнэ. Попова фермэ дээрээ агитатораар хүдэлмэрилнэ. «Дайшалхы хуудаһа» саг сагтань гаргадаг.

Евгения Михайловна арад зоной эрилтэнүүдые ба найдабариие наринаар дүүргэдэг юм. Иимэһээ комсомолка Попова аймсоведэй депутадта кандидадаар хоёрдохёо дэбжүүлэгдэбэ.

Д. Замбалов.

* *

Советскэ наукын һалбаран бадархын түлөө

Бурят-Монголой зооветеринарна институдай научна хүдэлмэрилэгшэд болон студентнүүдэй хамтын суглаан январиин 19-дэ болобо. Ажалшадай депутадуудай Улан-Удын Городской ба Городской районно Соведүүдэй депутадуудта кандидадуудые дэбжүүлхэ тухай асуудал тус суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ.

Институдай парторганизациин секретарь нүхэр Червяков коллективэйнгээ суглаа нээхэ зуураа, Коммунистическэ партиин хүтэлбэреэр советскэ арадай туйлаһан гайхамшагта амжалтанууд тухай, ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдтэ һунгаха һунгалтануудай советскэ демократиин илалтые үшөө дахин харуулха байһан тухай дэлгэрэнгыгээр тогтожо хэлээ.

Ажал хэрэгээрээ ба коммунизмын хэрэгэй түлөө үнэн сэхэ байлгаараа һунгагшадай этигэл найдабариие харюулжа шадаха хүнүүдээ депутадуудта кандидадуудаар дэбжүүлхыень үгынгөө түгэсхэл дээрэ нүхэр Червяков коллективэйнгээ тэшүүдые уряалба. Мүнөөдэр манай тон баясхаланта үдэр, — гэжэ багша М. О. Могордоев хэлэбэ, — юуб гэхэдэ, энэ үдэр бидэнэр өөһэдынгөө түрүү хүнүүдые ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй депутадуудта кандидадуудаар дэбжүүлхэмнай.

Һунгуулиин № 14 округһоо манай институдай директор, олондо хүндэтэй болоһон нүхэр Василий Родионович **Филипповые** ажалшадай депутадуудай городской Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлхые дурадханаб.

Нүхэр Филиппов хадаа манай түрэл Коммунистическэ партиин, советскэ засагай хэрэгые шударгуугаар бэелүүлдэг, арадай үнэн сэхэ хүбүүн мүн. Мүнөө Василий Родионович докторско диссертаци барихын тула ехэхэн зохёол бэшэжэ байна.

Нүхэр Филиппов шадабаритай эмхидхэгшэ ба хүтэлбэрилэгшэ байжа манай институдай хүдэлмэриие нилээд һайжаруулаа.

Нүхэр Могордоевой дурадхалые үгэ хэлэгшэд бултадаа халуунаар дэмжэбэ.

Удаань үгэ абаһан доцент Г. В. Иванов һунгуулиин № 25 округһоо үнинэй коммунист, түүхын наукануудай кандидат **В. И. Шатиловые** ажалшадай депутадуудай городской Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлхые дурадхаба.

Үгэ хэлэһэн студентнүүд ба научна хүдэлмэрилэгшэд нүхэр Шатиловай һайн һургагша байһаһаа гадна, ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадагайнь, мүн энээнэй урда тээхи һунгалтада городской Соведэй депутадаар һунгагдаад, һунгагшадай этигэл найдабариие нэрэтэй солотойгоор харюулжа шадаһанайнь тухай тэмдэглээд, нүхэр Ивановой дурадхалые дэмжэһэн байна.

Зооветинститудай багшанар болон студентнүүд кандидадуудые дэбжүүлхэ зуураа, советскэ наукын саашадаа һалбаран бадархын түлөө тэмсэхэ хүсэлэнтэй байһан тухайгаа мэдүүлбэ.

Бурят-Монголой зооветинститудай коллектив ветеринарна наукануудай кандидат **В. Р. Филипповые,** түүхын наукануудай кандидат В. И. Шатиловые, ВЛКСМ-эй обкомой секретарь **Н. В. Бутухановые,** доцент **В. Я. Суетинние** ажалшадай депутадуудай городской Соведэй депутадуудта кандидадуудаар ба тэжээл үйлэдбэрилгын кафедрые даагша **А. Г. Давыдовые** ажалшадай депутадуудай районно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлһэн байна.

Агуухэ Эхэ оронноороо омогорхоно

Ажалшадай депутадуудай аймагай Соведэй депутадуудта кандидадуудые дэбжүүлгэдэ зорюулагдаһан һунгалтын урда тээхи суглаанууд Курумканай аймагта ехэ эдэбхитэйгээр үнгэрөө.

Молотовой нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин колхозник Бадма Хобраков хамтынгаа суглаан дээрэ иигэжэ мэдүүлээ:

—Бидэндэ агуухэ Сталин бүрин эрхэ олгоо, тэрээгээрээ бидэнэр бүхы дэлхэйн үмэнэ омогорхонобди. Урдань дарлагданги балар байһан бидэ бурядууд гүрэнэй засагай органуудта һунгаха ба һунгагдаха эрхэтэй болонхойбди. Энэнэй түлөө Агуухэ Эхэ ороноороо омогорхонобди. Аймагай Соведтэ һунгаха һунгуулиин № 3 Галтайн округһоо колхозойнгоо эрхим һаалишан Цыцыгма Гомбоевна **Базаровае** аймсоведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлхэ дурадхал оруулнаб.

Удаань үгэ хэлэһэн һаалишан Алакчинова суггаа ажалладаг Базаровагай жэшээтэ ажал тухай дэлгэрэнгыгээр хэлээ.

Үгэ хэлэһэн бүхы колхознигууд нүхэр Хобраковой дурадхалые нэгэн һаналаар дэмжэһэн байна.

Аймагай Соведтэ һунгаха һунгуулиин № 1 Элисунска округһоо үнинэй багша **Г. Г. Гармаевые,** һунгуулиин № 2 Саранхорско округһоо областной партийна һургуулиин һурагша **А. Ц. Санжиевые** аймагай Соведэй депутадуудта кандидадуудаар дэбжүүлхэ гэжэ тус суглаан тогтоогоо.

Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд аймагайнгаа Соведэй депутадуудта кандидадуудаар Баргажанай МТС-эй тракторна бригадын бригадир Иван Николаевич **Телятниковые,** колхозойнгоо түрүүлэгшэ нүхэр **В. А. Петелинние** дэбжүүлээ.

Баргажанай МТС-эй механизаторнууд МТС-эйнгээ директор нүхэр **М. А. Сосновскиие,** Кировэй нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин колхознигууд түрүү һаалишан, аймагай хүдөө ажахын выставкэдэ хабаадагша Долма Раднаевна **Ондёновае,** аймсоведэй гүйсэдкомой финансова таһагые даагша Петр Кирсанович **Ефремовые,** аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Цыбык Дондокович **Батуевые,** аймпотребсоюзай коллектив партиин айкомой секретарь **Д. Т. Раднаевые** аймагай Соведэй депутадуудта кандидадуудаар дэбжүүлээ.

Банковска хүдэлмэрилэгшэдэй түлөөлэгшэ

Гүрэнэй банкын Бурят-Монголой республиканска конторын хүдэлмэрилэгшэдэй хамтын суглаан боложо, ажалшадай депутадуудай Улан-Удын городской ба Городской районой Соведүүдэй депутадуудта кандидадуудые дэбжүүлхэ тухай асуудалые зүбшэн хэлсэбэ. Энэ суглаанда конторын ба городской управлениин хүдэлмэрилэгшэд олоороо хабаадаа.

Городской Соведэй депутадта кандидадаар һунгуулиин № 30 округһоо республиканска конторые эрхилэгшэ Александр Иванович **Усачевые** дэбжүүлхэ гэжэ тус суглаан шиидхэһэн байна. Нүхэр Усачев Коммунистическэ партяар хүмүүжүүлэгдэһэн хүн. Тэрэ хадаа мэргэжэл шадабари ехэтэй, анхаралтай хүтэлбэрилэгшэ юм гэжэ суглаан дээрэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглэһэн байха юм.

Городской районой Соведэй депутадта кандидадаар республиканска конторын городской управлениин начальник Михаил Яковлевич **Мясников** дэбжүүлэгдээ.

Республикын аймагуудта үрһэ хаалгын ба хүдөө ажахын машинануудые заһабарилгын ябаса тухай

БМАССР-эй Хүдөө ажахын министерствын 1953 оной январиин 20-ной мэдээн

(түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

АЙМАГУУД	ороһото культурануудай үрһэ хаалга	хартаабхын үрһэ хаалга	Плугуудые заһабарилга	Сеялкэнүүдые заһабарилга
Түнхэнэй	112,9	79,6	34,8	19,2
Хойто-Байгалай	108,6	60,7	—	—
Байкало-Кударын	108,4	93,7	45,8	60,0
Мухаршэбэрэй	106,6	76,9	40,8	12,9
Кударын	103,6	108,1	9,6	3,3
Бичурын	102,2	75,6	34,6	30.0
Иволгын	101,6	43,4	18,4	20,0
Тарбагатайн	101,5	65,5	28,8	22,5
Кабанскын	100,9	97,9	32,8	18,6
Заиграйн	100,7	76,1	28,3	16,0
Зэдын	100,1	45,6	36,5	26,7
Хэжэнгын	100,0	63,9	8,3	10,0
Хоринн	96,3	53,0	28,8	11.7
Яруунын	94,2	65,1	63,0	38,6
Сэлэнгын	91,7	59,9	29,3	31,4
Прибайкальска	91,3	84,3	32,3	83,3
Баргажанай	87,6	109,8	29,7	6,6
Кяхтын	84,9	36,5	28,5	153.3
Торинн	82,6	55,1	16,8	14,3
Закаменай	79,8	56,6	32,5	15,0
Курумканай	54,3	70,3	72,2	46.0
Ахын	—	26,1	—	—

Республикын МТС-үүдтэ тракторнууд ба хүдөө ажахын машинануудые заһабарилгын ябаса тухай

БМАССР-эй Хүдөө ажахын министерствын 1953 оной январиин 20-ной мэдээн

(жэлэй түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

МТС-үүд	Тракторнууд	Плугууд	Сеялкэнүүд
Саянтын	102,3	96,0	100,0
Үдын	91,7	52,8	39,5
Түнхэнэй	85,5	60,8	62,5
Иволгын	80,8	68,1	62,5
Жиримскэ	78,4	91,3	80,0
Хэжэнгын	74,0	55,9	73.3
Итанцын	73,5	50,0	37,0
Сэлэнгын	68,4	69,9	56,5
Окино-Ключевскойн	65,8	95,7	67,1
Суулгын	65,2	72,9	80,0
Селендумын	62,2	71,8	57,1
Хонхолойн	61,9	70,5	53,3
Үшөөтэйн	61,9	68,6	35,0
Пэграничиа	61,9	48,0	60,0
Кыренскэ	61,5	94,6	58,6
Кабанскын	60,4	77,6	48,0
Курбын	57,4	53,6	28,6
Торинн	57,1	78,0	46,7
Ехэ-Куналейн	56,8	84,4	27,6
Ехэ-Кударын	56,8	65,3	64,0
Хоринн	55,0	58,9	58.9
Сосновско	53,8	24,0	25,0
Баргажанай	53,7	42,4	62,9
Темлюйскэ	52,6	54,0	74,3
Цагаан-Усанай	51,4	45,7	31,6
Бургалтайн	51,4	36,8	43,3
Чесанын	51,2	114,3	59,5
Бага-Куналейн	50,6	54,7	59,8
Кяхтын	50,0	60,5	72.5
Ново-Брянска	49,1	35,1	37,1
Эгэтын	48,8	71,4	67,5
Тарбагатайн	47,8	70,2	39,0
Хамнигадайн	45,7	87,1	65,6
Закаменай	44,8	70,9	36,7
Гашейн	42,7	60,3	65,9
Бичурын	41,9	76,4	86,3
Сүхын	37,5	38,5	38,2
Куйтунска	13,6	55,8	50,0

Дархан Гомбоевой амжалта

Кировэй нэрэмжэтэ колхозой (Яруунa) гэшүүн нүхэр Гомбоев колхозойнгоо эмхидхэгдэһэнһээ хойшо түмэршэ дарханаар хүдэлмэрилнэ.

Энэ үе соо нүхэр Гомбоев мэргэжэлээ ехээр дээшэлүүлһэн тула хүдөө ажахын машина зэмсэгүүдэй заһабариие саг болзор соонь, эрхим шанартайгаар хэдэг болонхой.

Мүнөө хабарай тарилгада хэрэглэгдэхэ плуг, сеялкэ гэхэ мэтэ машина зэмсэгүүдэй заһабариие нүхэр Гомбоев дүүргэхэ дүтэлүүлбэ.

В. Байбородин.

Һунгалтада бэлэдхэл

Ниитэ-политическэ худэлмэриин центр

Байкало-Кударын аймагай культурын байшангай библиотекын уншалгын зал соо һунгуулиин № 7 Кударын участогай агитпункт нээгдэнхэй. Культурын байшангай ниоур тала улаан бүд дээрэ уран гоёор бэшэгдэһэн уряа лозунгнуудаар шэмэглэгдэнхэй. Үүдэн дээрэнь «Агитпункт» гэжэ томоор бэшэгдэһэн гаршаг холоһоо эли тодоор харагдана.

Агитпунктын дотор талань вождьнорой портредүүд, лозунг ба плакадуудаар шэмэглэгдэнхэй. Сталинскэ Конституци ба коммунизмын агууехэ барилганууд тухай монтажууд тэндэнь бии. Нэгэ ханаарнь һунгагшадай спископудай улгэгдэнхэй.

Газетэ ба журналнууд, политическэ ба уранһайханай, һунгуулиин болон бусад номууд столнууд дээрэ дэлгээн табигдаһан.

Тайлбари угэхэ стол агитпункт соо эмхидхэгдэнхэй. Агитаторнууд ээлжээгээр жэжүрилдаг юм.

Эндэ үдэр бүри, илангаа үдэшын сагта гансахан һунгуулиин № 7 Кударын участогай бэшэ, мүн бүхы аймагай центрын һунгагшад олоороо сугларжа, һонирхоһон асуудалнуудтаа тодо һонор харюунуудые абадаг, агитаторнуудай хөөрэлдөөнүүдые, лекцинүүдые шагнадаг, кинокартинануудые харадаг, газетэ, журнал уншадаг байна.

Январиин 10-һаа хойшо нютагай Соведүүдтэ һунгаха һунгалтануудтухай Дүримөөр гурба дахин хөөрэлдөөн үнгэргэгдөө. «Сталинска Конституци дэлхэй дээрэ эгээн демократическа конституци мүн» гэһэн темээр аймсоведэй гүйсэдкомой хүдөө ажахын таһагай глава агрономой, агитатор нүхэр Ойстайчер лекци уншаа.

Агитпунктые даагшэ, аймсоведэй гүйсэдкомой культурно-гэгээрэлэй худэлмэриин таһагые даагша нүхэр Перфильев СССР-ые хүгжөөхэ табадахи табанжэлэй түсэб тушаа лекци уншаһан байна.

«29 жэл Ленингүйгөөр, агууехэ Сталинай хүтэлбэри доро ленинскэ замаар» гэһэн элидхэлые Кударын дунда һургуулиин директор нүхэр Сонголов эндэ уншаа.

Тус агитпунктда аймагай центрын партийна эхин организацинуудай 53 агитатор худэлмэрилнэ. Тэдэнэр агитпункт соо худэлмэри ябуулхаһаа гадна, өөһэдөө даалгагдаһан участогуудта гаража, һунгагшадай хөөрэлдөөнүүдые хэдэг. Аймагай Соведэй гүйсэдкомой хүдөө ажахын таһагай главна агроном нүхэр Ойстайчер, аймагай финансова таһагай гүрэнэй доходой ахалагша инспектор нүхэр Попова, райпотребсоюзэй ревизор-бухгалтер, комсомольско организациин секретарь нүхэр С. П. Тумореев ба бусад агитационно худэлмэри илангаа эдэбхитэйгээр ябуулна. Тэдэнэр нютагай Соведүүдтэ һунгаха һунгуулиин кампаниин эхилһэнһээ хойшо партиин XIX съездын материалнуудаар, һунгалтанууд тухай Дүримөөр 8—10 хөөрэлдөөнүүдые үнгэргөө. Мүн орон дотороо ба гадаадын һонинүүдые газетэ болон журналһаа һунгагшадта уншажа үгэнэ. Һунгагшадай спископуудые зохёолго ехэ түһаламжа үзүүлээ.

Агитпунктын хүтэлбэрилэгшэ нүхэр Перфильев агитаторнуудай зүблөө хододоо үнгэргэжэ, тэдэндэ заабари үгэжэ байдаг.

Энэ агитпункт нютагай Соведүүдтэ һунгаха һунгалтануудай үедэ ябуулагдаха агитационно-ниитын худэлмэриин центр болонхой.

Г. Данзанов.

Агитбригада

Бичурын аймагай культурын байшангай уранһайханай самодеятельностиин коллектив хоёр агитбригада эмхидхэһэн байна. Нэгэ бригадань тусхай түхеэрэгдэһэн автомашинаар колхозуудта гараба. КПСС-эй айкомой агитаци ба пропагандын таһагые даагша нүхэр Суетин энэ бригадые хүтэлбэрилнэ.

9 хүнһөө бүридэһэн энэ бригадынхид хэхэ ажалаа хубаажа абанхай. Эдэнэр үдэрэй нютагай Соведүүдтэ һунгаха һунгуулиин хуули ба партиин XIX съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүд тухай, түрүү хүнүүдэй түйлаһан амжалтанууд тухай, эб найрамдалай түлөө тэмсэл ба коммунизмын агууехэ барилганууд тухай хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэжэ, клубай газаа дособоогые лозунг, плакадуудаар шэмэглэгдэжэ, ханын газетэнүүдые гаргалгада түһалха юм. Үдэшэниинь элидхэл хэхэ ба тусхай программаар концерт гаргаха байна.

Хоёрдохи бригадань аймагай центрын ба ойрын дүрбэн колхозуудай ажалшадые хангаха юм.

Н. Халбаев.

„Коммунизм" колхозой агитаторнууд

Хэжэнгын аймагай «Коммунизм» колхоздо һунгагшадай дунда ниитэ-политическэ худэлмэри һайнаар эмхидхэгдэнэ.

Тус колхозой эхин парторганизациин агитколлективэй агитаторнууд һунгалтанууд тухай Дүримөөр ба партиин XIX съездын материалнуудаар хөөрэлдөөнүүдые хододоо унгэргэнэ. МТФ-е даагша А. Цыбжитов, ОТФ-е даагша А. Тапхаев хүдөөгэй библиотекые даагша коммунист Буханеев, сомоной Соведэй секретарь Д. Имеев, фельдшер С. Саниев гэгшэд ажалшадай дунда ниитэ-ойлгуулгамжын худэлмэри ябуулха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Д. Николаев.

Комсомолка Александра Бушкова № 1 ЖУ-е дүүргэһэнэй һүүлээр Ленинэй орденто ПВЗ-гэй шарөм шудхалгын цехтэ хэбшээр худэлмэрилжэ эхилээ һэн. Нүхэр Бушкова 1952 оной түсэбые 150 процент дүүргээд, мүнөө амжалтатайгаар худэлмэрилжэ үргэлжэлнөө.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр Бушкова.

А. Мантаевай фото.

И. В. Сталинай гениальна зохёолоор лекци болобо

Кяхтын хүдөө ажахын техникумэй студентнэр, городой һургуулинуудай багшанар болон техническэ худэлмэрилэгшэд «СССР-тэхи социализмын экономическа проблемэнүүд» гэжэ И. В. Сталинай гениальна зохёолоор лекци шагнаба.

Тэндэ суглаһан 200 гаран хүнүүд ВЛКСМ-эй обкомой лектор нүхэр Безродновой олон асуудалнуудые һуража, хангалтатай харюунуудые абаһан байна.

Б. Санжиев.

Механизаторнуудта лекци уншагдаба

Һаяхан Сэлэнгын МТС-эй механизаторнуудай ба механизаторнуудай һургуулиин курсантнууд улаской ронддын байдал тухай лекцие ехэ һонирхолтойгоор шагнаба.

Лекцие научна ба политическэ эрдэм дэлгэрүүлхэ Бүхэсоюзна обществын республиканска отделениин үнэнтэ гэшүүн, Бурят-Монголой зооветинститудай доцент нүхэр Косых уншаа.

Эндэ суглаһан хүнүүд лекторһээ хэдэн олон асуудалнуудые һуража, тэдэнээдэ тодорхой харюунуудые абаһан байна.

Пропагандистнуудай семинар

Һаяхан КПСС-эй Заиграйн айком пропагандистнуудай семинар үнгэргэбэ. Семинарта 82 пропагандистнууд хабаадалсажа, партиин XIX съездын материалнуудаар ба И. В. Сталинай «СССР-тэхи социализмын экономическа проблемэнүүд» гэһэн зохёолоор хэдэ хэдэн лекцинүүдые шагнаһан байна.

Түрүү дүй дүршэлэй трибуна

Үнеэн бүриһөө 4052 литр һү һааба

Үнгэрэгшэ 1952 ондо Бурят-Монголой зооветинститудай һуралсалай «туршалгын һүнэй-товарна фермын һаалишад һү һаалгаар горьтойхон амжалта түйлаһан байна. Фермын үнеэн бүриһөө дунда жэшээгээр 4052 литр һүн һаагдаа.

Эндэ худэлмэрилдэг һаалишад мал харуулхаа талаар, нэн түрүүн, һү һаалгаар баян дүй дүршэлтэй болоо. Тэдэнэр советскэ агробиологическа наукын шэнэ түйлалтануудые, мүн түрүүшүүлэй худэлмэриин дүй дүршэлые ажал худэлмэридөө үдэр бүри нэбтэрүүлжэ байдаг юм.

Энээнэй ашаар һаалишад ехэ амжалта түйлажа, манай республикын эрхэ байдалда үнеэнһээ 4000 литр, үшөө дээшэшье һү һааха арга боломжонуудые харуулжа үгэнэ. Жэшээлхэдэ, һаалишан Анисья Егоровна Петрова һаамхай үнеэн бүриһөө 4822 литр һү һаажа, түсэбһөө һэдуур 10500 литр һү гүрэндэө тушааһан байна. Мүн һаалишан Зинаида Георгиевна Максимова һаамхай үнеэн бүриһөө 4701 литр һү һаагаад, 7918 литр һү түсэбһөө гадуур гүрэндэ тушаагаа. Һаалишад С. Батуева, А. Ахминеева болон В. Максимова гэгшэд мүн лэ үнеэн бүриһөө 3600 литрһээ дээшэ һү һаажа, түсэбөө холо үлүүлһэн байна. 1952 ондо энэ фермын нэгэ үнеэнһээ һааһан һүнинь 1951 онойхидо орходоо 632 литрээр ехэ болоо.

Энэ һуралсалай-туршалгын фермын һаалишад иимэ амжалта яагаад түйлааб гэхэдэ, нэн түрүүн тэдэнэр даалгагдаһан хэрэгтээ харюусалгатайгаар, худэлмэридөө дуратайгаар хандана. Эндэхи һаалиша бүхэн худэлмэриин олон жэлэй дүй дүршэлтэй. Жэшээлхэдэ, Т. Баженова, Д. Ахминеева гэгшэд 16—17 жэлэй турша соо һаалишадаар худэлмэрилнэ.

Һуралсалай-туршалгын фермын хүтэлбэрилэгшэд Я. Соколов (директор), Г. Тараскин (ветврач) гэгшэдэй худэлмэрииндэ өөһэдөө культурна болон ажаһуудалай зохихо услови байгуулаад, үшөөл һайжаруулха гэжэ сэг үргэлжэ оролдожо байдагынь тэмдэглэхэ шухала. Ветврач Тараскин худэлмэришэдэйнгээ дунда зооветеринарна һуралсал сэг үргэлжэ ябуулжа байдаг.

Малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ тэдэнние һайнаар харуулха, эдеэлүүлхэ гээшэ шиидхэхы удхашанартай гэжэ эндэхи һаалишад хододоо хэлэдэг. Эндэ малнуудаа эдеэлүүлхынгээ урда тээ тэжээлынь хододоо буйлуулжа үгэдэг, корнеплодуудые жэжэдхэн хэршэжэ, концентрадуудые уйрүүлхэ, үгышье һаа жэжэхэнүүдээр буталха, будүүн тэжээл буйлуулха гэхэ мэтээр бэлэдхэжэ эдюулдэг байна. Гадна, үнеэн бүхэндэ тэрэнэй амидын шэнгүүр болон һү үгэдэргэйнь хараагаар үбһэ тэжээл үгэдэг юм.

Үнеэдые эдеэлүүлгэ, һаалга, мүн фермын бусад худэлмэринүүд хэмжүүлэгдэһэн нэгэ сагта хэгдэдэг. Һаалишад хадаа фермын худэлмэринүүдые гүримшуулаагүй һаа, малай ашаг шэмэ үгэлгые дээшэлүүлгэдэ тон муугаар нүлөөлдэг гэжэ өөһэдынгөө худэлмэриин дүршэлөөр элирүүлһэн байна. Мүнөө фермын үдэрэй худэлмэриин расписание наринаар сахилга худэлмэришэн бүхэнэй уялга болонхой.

Һаалишад үнеэдээ электромеханическаар һааһанайнгаа урда дэлэнгэнь эльбэжэ массаж хэдэг, мүн сэбэр полотенцээр аршадаг байна. Иигэхэдэ үнеэн ходорхой болодог, һүнэйнь үсхэн хубинь гарадаг байна.

Һаалишад үнеэдээ һаахадаа шууяа хашхараагүйгөөр, ямарыень түрүүн һаадаг байгааб тэрэ үнеэнһээ эхилээд, заха захаһаань һаадаг байна. Үнеэдэй сохин, дальдаруулангүйгөөр, гуримтайгаар һаахада тэдэнэр дадаад, номгонууд боложо, һүнэйнь гарасатай байдаг юм.

Эндэ тугалнуудыень үнеэдэй хойноһоо харуулһалгада онсо анхарал хандуулагдадаг. Юуб гэхэдэ, тугалнаха үнеэе харуулһалга, эдеэлүүлгэ муутай байлгаа һаа түргөөр тураад, өөдэгүй муу тугал түрэхэһөө гадна, өөрөө тэнхээ тамир удаанаар ородог, һү үгэлгэнь бага байдаг юм.

Эндэхи һаалишад даажа абаһан үнеэдэйнгээ хэды багта тугаллахынь һайса мэдээд, түрэхэһөөнь 50—60 хоног урда тээ заатагүй шэргээдэг байна.

Энэ фермэ дээрэ Костромской областиин «Караваево» совхозойхидой методээр тугалнууд түлидгэдэгүй байрануудай соо түлжүүлэгдэжэ эхилһэнһээ хойшо нэгэшье толгой гарзалаагүй, мүн малай элдэб халдабарита үбшэнүүдээр үбдөөгүй байна.

Тэжээлэй бата бэхи база байгуулха гээшэ малай тоо тэлгэй олошоруулха ба ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэ удхашанартай байдаг. Тэдэнэр энээнние һайнаар ойлгоод, жэл бүри малаа хүсэд хүрэхэ үбһэ, зелёнко, силос, корнеплодууд гэхэ мэтые горьтойгоор бэлэдхэдэг юм. Мүн свёклын, ячмениин гурил, шэнишын һэнгүүдаһан гэхэ мэтэ малда ходо эдюулэгдэжэ байдаг. Тэжээл буйлуулгын худэлмэринүүд механизацилагданхай.

Зунай сагта малнууд гэл түлэб бэлшээриидэ эдеэлээд ябадаг байна. Малнууд үбэлэй сагта типовой дулаан байрануудай соо, зунай сагта гансал оройень хүшанхай дальнууд соо хонодог, мүн тэндээ үдэрэй халуунда тииридэг юм. Энэ фермынхид малайнгаа байрануудые, мүн үнеэдээ сэбэрээр байлгахын тулада хододоо оролдоно.

Үбэлэй сагта үнеэд холо ошонгүй, газааруураа 4—5 час соо сэбэр агаарта ябадаг юм. Хэрбээ хүйтэн үдэрэй болоо һаань адуулгашад малнуудаа 1,5—2 час соо газааруур ябуулаад асардаг байна.

Энэ һуралсалай-туршалгын фермэдэ нютагай ба симментальска үүлтэрнүүдэй хоорондоһоо гараһан үнеэднээ эды шэнээн һү һаалга хадаа манай республикын колхозуудта үнеэдэй һү үгэлгые ойрын сагта эрид дээшэлүүлхэ арга боломжые бии байхые харуулна.

Үнеэдһөө бүри ехэ һү һаадаг болохо зорилгоор фермын һаалишад мүнөө жэл үнеэч бүриһөө 4500 литр һү, зарим группанууд үнеэдһэ 5000 литр һү һаахабди гэһэн дээшэлүүлэгдэһэн социалистическэ уялгануудые абаа. Энэ фермын малшад абаһан уялгануудаа дүүргэхэ арга боломжотой гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Тэдэнэр манай орон дотор малажалай продуктнуудай элбэг дэлбэг болохын тулада хүсэ шадалаа гамнангүй тэмсэжэ байна.

Л. Черников, зооветинститудай 5-дахи курсын студент.

Нэмэлтэ тулэбэри абана

Зэдын аймагай Боргэйн сомоной Кагановичын нэрэмжэтэ колхозой түрүү малшад мал үсхэбэрилхэ түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэнэй түлөө нэмэлтэ түлэбэри абажа байна. Жэшээлхэдэ, эбэртэ бодо малай фермые даагша, коммунист Рабдан Чойбонов 1952 ондо малажал хүгжөөхэ түсэбөө үлүүлэн дүүргэжэ, 3 толгой бурую нэмэлтэ түлэбэридэ абаба. Мүн эбэртэ бодо малай фермэнүүдтэ худэлмэрилдэг малшад Радна Банзаракцаева—3, Батажап Цыбиков — 2, Жамсаран Бадмаев 2 бурую нэмэлтэ түлэбэридэ абаа.

С. Аюшеев.

640 литр һү абаба

«Улаан-Эрхирик» колхозой (Заиграево) племенной фермын һаалишан О. Нимаева даажа байһан үнеэн бүриһөө 2500 литр һү һаажа, даалгабаряа холо үлүүлэн дүүргэһэн байна. Эрхим ажалайнгаа түлөө энэ нүхэр нэмэлтэ түлэбэридэ 640 литр һү абаба.

Ц. Ринчинов.

ТҮНХЭНЭЙ САРЬДАГАЙ ХОРМОЙДО

Түнхэнэй суута сарьдагуудай хормойдо, түргэн урадхалта Иркудай ба Зүүн-Мүрэнэй бэлшэртэ Түнхэнэй аймагай Торско сельсоведэй Ленинэй нэрэмжэтэ томоогодһоһон колхозой центр—Шанай гэжэ тосхон һуурижанхай. Эндэхи газар дайда угаа һайхан юм. Тойроод орьёл үндэр хадануудтэдэнэй хормойгоор урэжэл һайнтай үргэн ехэ сабшалангай ба бэлшээриин газарнууд Түнхэнэй трактын захаар болбосон түхэлтэйгөөр түхеэрэгдэһэн тосхоной үндэр үндэр гэрнүүд. Эндэхи колхозниигуудай ажал хэрэгынь бүришье гоё һайхан юм.

ЖЭШЭЭТЭ АЖАЛАЙ ДҮНГҮҮД

Артельнингээ ажахые саашадань бэхижүүлхэ талаар үнгэрэгшэ 1952 ондо Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд нилээд ехэ амжалтануудые түйлаа. 1952 оной эхээр Кабанскын аймагай ажалшадай урягаар социалистическэ мүрысөөндэ оролсохо зуураа, томодхогдоһон колхозой гэшүүд колхозойнгоо үйлэдбэриин бүхы һалбарине хүгжөөхын түлөө ехэхэн уялганууд абаад, үгэһэн үгэеэ бодотоор дүүргэжэ шадаа. Үнгэрэгшэ жэлэйнь худэлмэриин һайн үрэ дүнгүүд энээнинень гэршэлнэ.

Түнхэнэй машинно-тракторна станциин механизаторнуудай түһаламжаар, газартаряалангайнгаа культурые эрид дээшэлүүлһэнэй ашаар ороохото болон бусад культуранууд тогтууритай ургаса хурягдадаг болоо. Жэшээлхэдэ, бригадир М. Ш. Фроловой хүтэлбэрилдэг тарианажалай хоёрдохи бригада 60 гектар участогай га бүриһөө 18 центнер шэнииэ хуряагаа. Тиихэдэ бүхы колхозоороо 652 гектар талмайн га бүриһөө 12,4 центнер шэнииэ хураһан байна. Иимэ ургаса хураһанай ашаар тарая тушаалгаараа гүрэнтээ болдорһоонь урид тоосохо, үрһэнэй, страховой, фуражна болон ниитын бусад фондонуудые байгуулха ба колхозниигуудай ажалта үдэр бүхэндэ 2 килограмм үлүүтэй ороохо хубааха арга боломжотой болоһон байха юм. Тиихэдэ тарианажалһаа хамта дээрэ 80 мянган түхэригэй олзо доход ороо.

Колхозой ниитын малай тоо толгой малын үсэжэ жэлдэ олошорно. Малажал хүгжөөхэ жэлэй түсэб бүхы түрэлэй малаар амжалтатайгаар дүүргэгдэжэ, малай ашаг шэмэ дээшэлэн, түл олоор абтаһан байха юм. Малажалаа амжалтатайгаар хүгжөөһэнэй ашаар малажалай бүхы продуктнуудые тушаалгаар гүрэнтээ мүн лэ болзорһоо урид тооһоһон, мяха болон һоо түсэбөөр хараалагдаһанда орходоо 2 дахин шахуу ехые тушааһан байна. Малые бэлшээн таргалуулга эмхидхэгдэһэнэйнь ашаар эбэртэ бодо малай тамир шадал 160 үлүүтэй процентээр дээшэлээ.

Колхозниигуудай оролдосотойгоор ажаллаһанай ашаар ниитын адуу малда хүсэд хүрэхэ тэжээлэй бата бэхи база байгуулагданхай.

Ниитын малые амжалтатайгаар хүгжөөлгэ хадаа энэ һалбариһаа абтадаг мүнгэн доходые дээшэлүүлхэ шухала услови бии болгоо. Жэшээнь, малажалай продуктнуудые гүрэндэ тушааһанай ба рынок дээрэ худалдаһанай эсэстэ малажалһаа 250 мянга үлүүтэй түхэригэй олзо доход абтаһан байна.

Һүнэй-товарна ба гахайн-товарна фермэнүүдһээ илангаяа ехэ доход ороулагдаа. Жэшээлхэдэ, 3 тонно үлүүтэй саган тоһон ба 90 гаран мянган түхэригэй гахайн-товарна фермын продукци худалдагдажа, 82 мянга үлүүтэй түхэригэй доход ороулагдаһан байна. Хонидой үүлтэр ба ноһонойнь шанар жэлһээ жэлдэ һайжарна. Үнгэрэгшэ жэлдэ гүрэндэ ноһо тушааһанайнгаа түлөө колхоз 47 мянган түхэригэй гэхэ гү, 1951 онойхидо орходоо 2 дахин шахуу ехэ олзо доход оруулаа.

Колхозно ажахые амжалтатайгаар хүгжөөһэнэй ашаар колхозниигуудай ажалта үдэрэй түлэбэри дээшэлээ. Колхозниигуудай ажалта үдэр бүхэндэ тараанһаа гадна, мүн 2 түхэриг 50 мүнгэн хубаагдаха байна. Олон колхозниигууд малай ашаг шэмые дээшэлүүлһэнэй түлөө ажалай нэмэлтэ түлэбэридэ мал ба продуктнуудые абана.

Колхозно үйлэдбэри дээрэ үнэн сэхээр, оролдосотойгоор худэлмэрилһэн колхозниигууд ажалта үдэртөө нилээд ехэ юумэ абаха юм. Жэшээнь, Василий Кобелевой булэ 1676 ажалта үдэр оложо, тэрээндээ 4 гаран мянган түхэриг мүнгэ, 33,5 центнер орооһо, Гомбо Моглоевэй булэ 3 мянга шахуу түхэриг мүнгэ, 22 центнер орооһо, Михаил Шуклинай булэ 3700 түхэриг мүнгэ, 30 үлүүтэй центнер ороохо абаһа болоо.

Тус колхоз эмхидхэлэй-ажахын ба финансова һайн байдалтай болоһоной ашаар шухала машинанууд ба түхеэрэлтэнүүдые худалдан абаха арга боломжотой болонхой. Гансахан 1952 оной турша соо 5 сенокосилка, 6 морин тармуур, 3 кормозапарник, тэжээл уйрүүлхэ машина, зернопульт, колхозно электростанциин двигатель болон бусад түхеэрэлтэнүүдые худалдан абаа. Хонидой үүлтэрые һайжаруулха зорилгоор «советскэ меринос» үүлтэрэй хусанууд худалдан абтаһан байна. Гадна, энэ жэлэй түрүүшын квартал соо хүсэ ехэтэй радиоузел баригдаха, жэлэй турша соо культурно-ажабайдалай ба малай хэдэн шэнэ байранууд баригдаха юм.

КОММУНИСТНУУД ОЛОНИИТЫЕ ТОЛГОЙЛНО

Артелиэ ниитын ажахые улам бэхижүүлхын түлөө тэмсэлэй түрүү зэргэдэ колхозой партийна эхин организациин коммунистнууд ябаа, ябажашье байна. Тус организациин 27 коммунистнууд колхозой үйлэдбэриин хамаг гол шухала участогууд дээрэ—тарианажалай бригадада, фермэнүүдтэ ба бусад һалбаринуудта худэлмэрилнэ.

Түнхэнэй колхозно байдал анха байгуулагшадай нэгэн—жара наһатай Шагдар Иракзинович Фролов 21 жэлэй турша соо тус колхозые таһалгаряагүй хүтэлбэрилнэ. Колхозойнгоо ажахые хүгжөөхын ба бэхижүүлхын түлөө нүхэр Фролов нилээд ехэ юумэ хээ. Шагдар Иракзинович өөртөөшье, бусадташье эрилтэ ехэтэй байдаг, багахашье дутагдалые эбһоронгүй үнгэрдэггүй байха юм. Эмхидхэхы шадабаритай, эрилтэ ехэтэй ба колхозниигуудта анхаралтайгаар хандадаг байһан тула Шагдар Иракзинович артелиингээ гэшүүдэй дунда ехэ хүндэтэй болонхой.

—Манай Шагдар хүтэлбэрилжэ шададаг даа, 21 жэлдэ колхозойнгоо рулине барижа ябаһанаинь дэмы бэшэ,—гэжэ колхозниигууд хөөрэлдэнэ.

Колхозые хүтэлбэрилэгшэ, үнинэй коммунист нүхэр Фроловой жэшээгээр коммунистнууд — ОТФ-е даагша Дрыгинов, КТФ-е даагша Галсанов, СТФ-е даагша Данжеев, тарианажалай бригадануудай бригадирнууд Фролов, Моглоев, Бильтагуров, барилгын бригадын бригадир Данжеев болон бусад үнэн сэхээр, оролдосотойгоор худэлмэрилжэ, колхозно ажахын гол һалбаринуудые шадамараар хүтэлбэрилнэд.

Мүнөө партийна эхин организацин хамаг хүсэнэйнь партиин түүхэтэ XIX съездын материалнуудые колхозниигуудта тайлбарилан ойлгуулха хэрэгтэ шэглүүлэгдэнхэй. Энэ зорилгоор партийна организаци 19 агитаторнуудые, тэрэ тоодо малажалай фермэнүүдтэ 9 агитаторые томилоо. Партийна организациин секретарь, мүн агитколлективые даагша Пурбо Дашиевич Бельгаев агитаторнуудай худэлмэрие шадамараар хүтэлбэрилжэ, тэдэнтэй семинарнуудые, агитационно худэлмэриин гол асуудалнуудаар инструктивна болон агитаторнуудай дүй дүршэлөө андалсаха зүблөөнүүдые сэг үргэлжэ үнгэргэжэ байдаг. Агитаторнууд мүнөө нютагай Соведүүдтэ һунгаха һунгалтанууд тухай хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ.

АРГА БОЛОМЖОНУУДЫЕ БҮРИН ХЭРЭГЛЭХЭ

Мүнөө колхоздо ажалынь илангаяа дэбжэлтэйгээр ябуулагдажа байна. Һаяар хамтын суглаан боложо, колхозой правлениин жэлэй тоосоон зүбшэн хэлсэгдэхэнь. Мүн колхозниигуудай ажалта үдэртэ олзо доход хубаагдахань. Колхозой ажабайдалай энэ ехэ шухала колхозниигууд эрхим амжалтануудаар угтаха байна. Тэрэшээлэн колхозой конторода худэлмэри эмхитэй һайнаар ябуулагдана. Бухгалтер нүхэр Андрёнов түһалагшадтая хамта үдэр һүнигүй шамбайгаар худэлмэрилжэ, колхозойнгоо жэлэй тоосоо бэлэдхэжэ байна.

Тоосоото суглаан дээрэ колхозниигуудай шэн габьяата ажал тэмдэглэгдэжэ юм. Артелиин гэшүүд мүн правлениингээ худэлмэрине шүүмжэлхы нюдөөрөө хаража үзэхэ байна.

Артелиин правлениин анхаралаа хүсэд хандуулаагүй, үшөө шиид хэгдээгүй зорилгонууд ба дутагдалнууд олон. Жэшээлхэдэ, үнеэдэй ашаг шэмэнь тон бага зандаа байһаар. Эбэртэ бодо малай үүлтэрые һайжаруулхын тула худэлмэри һулаар ябуулагдана, тарианажалай бригаданууд барандаа жэгдэ һайн, тогтууритай ургаса абадаггүй, зарим бригадануудта колхозниигуудай ажалай журам һула. Ниитын зөөри ба зэр зэмсэгүүд эээн бусаар хадагалагдана. Правлениин ба бригадирнуудай худэлмэридэхи эдэ ехэ дутагдалнуудые колхозниигууд шангаар шүүмжэлхэ ёнотой.

Колхозниигууд мүн перспективна асуудалнуудые шиидхэхэ юм. Жэшээлхэдэ, Түнхэнэй МТС-эй түһаламжаар намагуудые хатааха ба бургааһа һөөгүүдые сэбэрлэжэ, сабшалангай болон бэлшээриигээ газар нилээд үргэдхэхэ байна. Иркудай ба Зүүн-Мүрэнэй үһые хэрэглэн, колхозоо электрификацилха асуудал шиидхэхэ хэрэгтэй. Энэ талаар колхоздо «Сельэлектрын» республиканска конторо ехэ түһаламжа үзүүлхэ ёнотой.

Артелэ эмхидхэлэй-ажахын талаар саашадань бэхижүүлхэ бата үндэһэ һуури Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо байгуулагданхай. Партиин XIX съездын шиидхэбэринүүдээр зэбсэжэһон энэ колхозой гэшүүд партиин түүхэтэ съездын директивэнүүдээр хараалагдаһан хэмжээ-ябуулганууды бодотоор бэелүүлхэ гэжэ шиидхэнэ.

Д. Санжимитупов, «Б.-М. үнэнэй» тусхай корреспондент.

Малайнгаа үбэлжэлгые һайнаар үнгэргэжэ байна

Яруунын аймагай Эгэтын сомоной Кировэй нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь БМАССР-эй Верховно Соведэй депутат нүхэр И. Трофимов, партийна эхин организацийн секретарь нүхэр Н. Житихин) мүнөө жэлдэ ниитынгээ малай үбэлжэлгые эмхитэй һайнаар үнгэргэжэ байна.

Тус колхоз малайнгаа үбэлжэлгэдэ эртээнһээ бэлэдхэһэн байгаа. Тэжээл бэлэдхэлэй хүдэлмэриин үедэ колхознигууд ба малшад оролдосотойгоор ажаллажа, үбэлэй сагта хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээлээр малаа хангажа шадаһан байна. Малайнгаа байрануудые халуун намарһаа эхилжэ заһабарилан дулаалһан ба үнгэрэгшэ жэлдэ малай шэнэ байрануудые олоор бариһан байха юм. Жэшээлхэдэ, 60 толгой үхэрэй нэгэ байра, хурьгадай байха хоёр байра, 500 хониной нэгэ байра, тугалай байра, 75 гахайн нэгэ байра, 500 шахуу шубуунай байра шэнээр ба типовой янзаар баригдаһан байгаа. Мүн гүүртэнүүдтэ ба отарануудта үбэлэй турша соо хүрэхэ үбһэн ба концентрированнэ тэжээл таһалагдажа үгтөөд, тэжээлэй балансын ёһоор гаргашалагдана. Тиигэжэ колхозой бүхы малнууд дулаан байрануудта садхалан ба тобир тарганаар үбэлжэжэ байнхай.

Энэ колхозой малшад малайнгаа харууһалга ба эдеэлүүлгые зоотехническэ заабариин ёһоор эмхидхэнэ. Малайнгаа дэбисхэр һайнаар тухеэрнэ, малаа саг соонь уһална, үбһэ тэжээл кормушкануудсоо хэжэ, концентрированнэ тэжээл бүйлүүлжэ эдюулнэ. Шэнэ түл абаха байранууд заһабарилагдажа дулаалагдаһан ба сэбэрлэгдэһэн байха юм.

Тус колхоз үнгэрэгшэ 1952 ондо малажал хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбые бүхы түрэлэй малаар дүүргээ. Бүри октябрь һара соо малажалай продуктнуудые тушаалгаар гүрэнтээ сүм тоосоһон байгаа.

Кировэйхидээ малажалай талаар туйлаһан амжалтанууд малшадай эрэлхэг габшагай ажалай аша үрэ мүн. Һүнэй-товарна фермые даагша Иван Белоусовай гүүртын эрхим һаалишад Людмила Житихина, Зоя Машанова, Дугарова болон бусад абаһан түлнүүдээ нэгэшье хоролтогүйгөөр тэнжээжэ, үнеэн бүриһөө һү һааха даабаринуудаа үлүүлэн дүүргэһэн байна. Жэшээлхэдэ, һаалишан Л. Житихина 13 үнеэнһээ 13000 литр һү һаагаа гэхэ гү, али үнеэн бүриһөө һү һааха даабаряа 138 процент дүүргэһэн байха юм. Мүн һаалишан З. Машанова 13 үнеэнһээ 13 тугал абажа, нэгэшье хоролтогүйгөөр тэнжээгээд, һү һааха даалгабаряа үлүүлэн дүүргээ.

Колхозой мориной-товарна фермэ (даагшань нүхэр В. Цыренов), хониной-товарна фермэ (даагшань нүхэр Д. Сахияев) бага бэшэ амжалтануудые туйлаа. Колхоз үнгэрэгшэ жэлдэ хонин ажал хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб үлүүлэн дүүргэжэ, гүрэндөө нарин ба нарибтар нооһо тушаагаа.

Үбгэн наһатай, дүй дуршэл ехэтэй болоһон колхозой эрхим хонишон Һасаран Бадмаевай отарынхид шэнэ түлнүүдые хоролтогүйгөөр абажа захалаа. Бидэнтэй уулзахадаа Һасаран Бадмаев иигэжэ хөөрэбэ:

—Би өөрынгөө хүгшэнтэй арба һайса гаран жэлэй турша соо колхозойнгоо хонин ажалда хүдэлмэрилжэ ябанаб. Мүнөө минии отарын 475 толгой хонид тобир тарганаар ондо орожо байна. Тэдэнһээ 300-ниинь түрэхэ юм. Манай отарынхид хонин ажал хүгжөөхэ табанжэлэй түсэбые республикынгаа 30 жэлэй алдарта ой—1953 оной зун болотор дүүргэхын тула хонидойнгоо үбэлжэлгые эрхимээр үнгэргэхэ, шэнэ түлнүүдые хоролтогүйгөөр тэнжээхэ, хонидоо ашаг ехэтэй, нарин ба нарибтар нооһотой, һайн үүлтэрэй хонид болгохо гэһэн социалистическэ уялга абаад. Шойжон Гомбоевой отарынхидтай мүрысэнэбди. Энэ зорилгоёо бэелүүлхэ дүүрэн аргатайбди.

Колхозой правлени ба партийна организаци малшадые халуун анхаралаар хүреэлжэ, эдеэ хоолой продуктнуудаар ба дулаан хубсаһаар ханганхай. Мүн малшадай сүлөөтэй сагаа культурнаар үнгэргэхэ арга боломжо бии. Гүүртэ, отара бүхэндэ газетэ, журнал хүргэгдэдэг, колхозой агитаторнууд малшадай дунда агитационно-ниитын хүдэлмэри ябуулдаг юм. Агитаторнууд нүхэд И. Житихина, В. Лэбов, Степанов гэгшэд үбэлжэлгын эхилһээр партиин XIX съездын шиидхэбэринүүд, табадахи табанжэлэй түсэб ба коммунизмын асари ехэ барилганууд тухай, уласхоорондын темээр хөөрэлдөөнүүдые хэдэн удаа үнгэргөө. Мүнөө нютагай Соведүүдтэ һунгаха һунгалтануудай Дүрим тушаа ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулагдана. Колхозой Һадаригтахи центральна гүүртын улаан булан соо «Родина» радиоприёмник тодхогдонхой, газетэнүүд ба элдэб номууд бии. Дүтэ шадарай гүүртын малшад эндэ сугларжа, радио ба агитаторнуудай хөөрэлдөөнүүдые шагнадаг. Мүн эндэ малшадай зоотехническэ курсын заняти үнгэргэгдэдэг юм. Занятиие зоотехник Анна Андреева хүтэлбэрилжэ, 15 малшад эдэбхитэйгээр һуралсана.

Гэбэшье, тус колхозой малшадые культурнаар хангалгын талаар ехэхэн дутуу дунданууд бии. Жэшээлхэдэ, малшадта бүхэли жэлдээ кино, концерт харуулагдадаггүй, колхозой партийна организаци, тэрэнэй секретарь нүхэр И. Житихин малшадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулжа байхыень үсөөн агитаторнуудые томилоо. Зарим агитаторнуудынь гүүртэнүүд болон отарануудта огто ябадаггүй байха юм.

Малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхын түлөө тэмсэжэ байһан колхознигуудые культурнаар хүсэд һайнаар хангаха зорилгоор зохихо хэмжээ абаха хэрэгтэй.

Ц. Дандаров.

Улан-Удын шэлэй механизированнэ заводой профсоюзна комитедэй библиотекэ хорёод жэл соо хүдэлмэрилжэ байна. Гансал нёдондо жэлдэ тус библиотекэдэ 1270 ном худалдан абтаа. Энэ жэлэй эхинһээ хойшо 7877 ном 576 уншагшадта үгтөө. Энэ библиотекэ нүүдэл 3 библиотечкэ эмхидхэнхэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) библиотекые даагша Е. Н. Тоцкая уншагшадта ном үгэжэ байна.

А. Мантаевай фото.

Уншагшадай тоо олошорно

Хориин аймагай центрын библиотекэ (даагшань нүхэр П. Батэрова) муу бэшээр хүдэлмэрилнэ. Номойнь фонд жэл ерэхэ бүри нэмэнэ. Хэрбээ 1952 оной эхиндэ эндэ 1655 ном тоологдожо байгаа һаа, мүнөө жэшээгүй олон болоо. Эдэнэй дунда марксизм-ленинизмын классигуудай, научно-популярна, хүдөө ажахын, уранһайханай номууд бии. Библиотекэ соо ороходо хододоо һаруул, сэбэр байдаг. Тэндэ коммунизмын агууехэ барилганuудта, эб найрамдал хамгаалгада, ленинско-сталинска комсомолдо зорюулаглаһан фотомонтажууд, партиин XIX съезд тухай, нютагай Соведүүдтэ һунгаха һунгалтанууд тухай материалнууд бии.

Аймагай центрын ажалшад сүлөөтэй сагтаа эндэ ерэжэ, элдэб номуудые, шэнэ газетэ болон журналнуудые уншадаг юм.

Эндэ мянга гаран уншагшад тоологдоно. Эдэнэр мүнөө партиин XIX съездын материалнуудые, «СССР-тэхи социализмын экономическа проблемэнүүд» гэһэн И. В. Сталинай зохёолые, нютагай Соведүүдтэ һунгаха һунгалтанууд тухай Дүримые анхаралтайгаар шудална.

Тус библиотекэ колхозуудай библиотекэнүүдтэ туһалха зорилгоор 10 нүүдэл библиотекэ эмхидхэһэн байна.

П. Содбоев.

Культурын хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн

Һаяхан Бичурада культурна фронтын хүдэлмэрилэгшэдэй аймагай зүблөөн болобо. Эндэ «Партиин XIX съездын шиидхэбэринүүдтэй дашарамдуулан, культурын хүдэлмэрилэгшэдэй үмэнэ табигдаһан зорилгонууд» гэһэн темээр КПСС-эй айкомой секретарь нүхэр Афанасьевай элидхэл зүбшэн хэлсэгдэбэ. Аймаг соо культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри хангалтагүйгөөр табигданхай гэжэ элидхэлшэ ба үгэ хэлэгшэд тэмдэглэбэ.

Аймаг дотор дунда ба дээдэ эрдэмтэй 300 шахуу багшанар, медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд болон хүдөө ажахын мэргэжэлтэд хүдэлмэрилнэ. Гэбэшье, эдэ мэргэжэлтэд хүдөөдэхи культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэридэ багаар хабаадалсана, колхознигуудай дунда лекци уншалга, концерт харуулга гэхэ мэтые үсөө эмхидхэнэ. Жэшээлхэдэ, политическэ болон научна эрдэм дэлгэрүүлхэ обществын гэшүүд нүхэд Номинов, Гармаев, Очиров болон бусад үнгэрэгшэ жэл соо ажалшадта нэгэшье дахин лекци уншаагүй. Бурят-монгол хэлэн дээрэ лекци аймаг дотор бүришье үсөөн уншагдана.

Аймгүйсэдкомой кинофикациин таһаг ехээр шүүмжэлэгдээ. Гансал Бичурада дүтэ байһан колхозуудта кинофильм харуулагдана, зарим киномеханигууд ажалдаа хайша хэрэгээр хандана гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглэбэ.

Партиин XIX съездын шиидхэбэринүүдтэй ба нютагай Соведүүдтэ һунгаха һунгалтануудта бэлэдхэлтэй дашарамдуулан, аймаг дотор культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриие һайжаруулха тухай хэдэ хэдэн хэмжээ-ябуулганууд хараалагдаба.

В. Оноев.

Хүүгэдые хүмүүжүүлгэ тухай ном бэшэгдэбэ

Республика дотор хүүгэдэй 18 байшан бии. Эхэ эсэгэгүй үлэһэн 1500 шахуу үхибүүд эдэ байшангуудта хүмүүжүүлэгдэнэ. Эдэнэрые һурган хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ манай гүрэн зөөри гамнанагүй.

Республикын багшанарай мэргэжэлые дээшэлүүлхэ институдай кабинедые даагша нүхэр Чернова Кяхтын № 3 хүүгэдэй байшангай хүмүүжүүлэгшэ нүхэр Орловагай хүдэлмэриин дүй дуршэлые шэнжэлжэ үзөөд, «Хүүгэдые хүмүүжүүлхэ нэгэ хэдэн асуудалнууд» гэһэн ном бэшэбэ.

С. Хамаганов.

Редакцида ерэһэн бэшэгүүд

Эзэгүй клуб

Кяхтын аймагай Усть-Киранай сомоной «Большевик» колхозой ажалшадай дунда культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри һулаар ябуулагдана. Тус колхозой клубые даагшаар хүнэй томилогдоогүй дээрэһээ тэрэнь эзэгүй байһаар. Энэ клуб заһабарилагдаагүй, эмхи гуримгүй байдалтай, сонхонуудынь тэһэршэнхэй. Клуб соо скамейкэнүүд үгы юм. Иимэһээ колхозой ажалшад сүлөөтэй сагаа культурнаар үнгэргэхэ аргагүйдэнэ.

Колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Мункуев, партийна организациин секретарь нүхэр Бурунов клубай ажалда анхарал хандуулнагүй, колхознигуудай дунда культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриие һайжаруулха гэжэ оролдоногүй. Харин клубаа нээхэ тушаа колхозой залуушуулай нэгэнтэбэшэ тэдээндэ хандахадань «энэ асуудал зүбшэхэ сүлөөгүйбди» гэжэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд харюусадаг юм.

Энээн тухай Кяхтын аймсоведэй гүйсэдкомой культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриин таһагые даагша нүхэр Будаев һайн мэдэжэ байгаад, клубай хүдэлмэриие һайжаруулха тушаа һанаагаа зобоногүй.

В. Бесседин.

Гэр байранууд заһабарилагданагүй

Яруунын аймсоведэй гүйсэдкомой коммунальна ажахын таһаг гэр байрануудай заһабарилгада анхарал багаар хандуулна. Тус таһагай мэдэлэй гэрнүүд саг соогоо заһабарилагданагүй. Эдэ гэрнүүдтэ байдаг хүнүүдэй байрануудтамнай заһабари хүүлыт гэжэ гуйхадань, таһагые даагша нүхэр Вишневский тэрээниие хэрэгсээнэгүй. Жэшээлхэдэ, би тус таһагай гэртэ байһаар хоёр жэл болоо. Энэ гэр хушалта ба үүдэ муутай юм. Минии эндэ ороходо, нүхэр Вишневский «Энэ гэр заһабарилхабди, шэнэ үүдэ табихабди» гэжэ найдуулһан юм. Теэд, мүнөөшье хүрэтэр гэрнай заһабарилагдаагүй. Тиимэһээ ехэ хүйтэн юм.

Аймгүйсэдкомой коммунальна ажахын таһаг хүн зоной ажабайдалай эрилтые хэзээ хангаха юм?

Б. Цыденов.

Механизаторнуудые бэлэдхэлгэ тооногүй

Хэжэнгын МТС-эй дэргэдэ колёсно тракторнуудай трактористнуудые бэлэдхэхэ курса декабриин 1-һээ хүдэлмэрилжэ эхилһэн байна. Тус курсада 28 хүнэй орондо оройдоо 11 хүн һурана. Зарим колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд механизаторнуудай кадрнуудые бэлэдхэхэ хэрэгые тооногүй. Жэшээлхэдэ, «Манай ажал», «1-ое Мая», «Зургаанай зам» гэжэ колхозууд трактористнуудаар дутамаг юм. Гэбэшье, эдэ колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд (колхозуудай түрүүлэгшэнэр нүхэд Шагдаров, Саламатов, Намдыков) мүнөө хүрэтэр трактористнуудай курсада нэгэшье хүниие эльгээгээгүй байһаар.

Мүн энэ асуудалаар аймсоведэй гүйсэдкомой хүдөө ажахын таһаг һонирхоногүй.

Г. Чесанский.

„БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭНДЭ" БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

„Хойрог почтальон"

Манай газетын 1952 оной декабриин 20-ной номерто иимэ гаршагтайгаар толилогдоһон бэшэг соо Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой почтальон Бадмаев ажалдаа хойрогоор хандана, газетэ ба почтово корреспонденци ээдтэнь ехэ хожомдуулжа хүргэнэ гэжэ хэлэгдээ һэн.

Бэшэг соо заагдаһан баримтанууд булта тодорбо. Зэдын аймсоведэй гүйсэдкомой заседани дээрэ аймагай колхозуудай бригада ба малажалай фермэ, гүүртэнүүдтэхи ажалшадта газетэ ба почтово корреспонденци хүргэлгые һайжаруулха тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэжэ, дутагдалнуудые усадхаха талаар зохихо хэмжээ абтаа.

Уялгата ажалдаа хойрогоор хандаһанай түлөө почтальон Бадмаев энэ ажалһаа сүлөөлэгдэжэ, тус колхоздо почто зөөхэ ондоо хүн томилогдоһон байна гэжэ манай редакцида Хэлхеэ холбооной министерствын Бурят-Монголой Управлениин начальнигай орлогшо нүхэр Новинский мэдээсэбэ.

„Идеологическа хүдэлмэриие тооногүй"

Иимэ гаршагтайгаар манай газетэдэ толилогдоһон статья соо Улан-Удын городской радиоузелай партийна эхин организаци коммунистнуудай идейно-теоретическэ хэмжээе дээшэлүүлхэ хэрэгтэ бага анхарал хандуулна гэжэ хэлэгдээ һэн.

Манай редакцида КПСС-эй Улан-Удын Городской райкомой мэдээсэһэнэй ёһоор, статья соо заагдаһан баримтанууд булта даа зүб байба. Партиин түүхын Хуряангы курс шудалха кружогой пропагандист нүхэр Халбаевада кружогой хүдэлмэридэ харюусалгагүйгөөр хандаһанайнь түлөө партийна зэмэ соносхогдоо. Тус парторганизациин дэргэдэхи кружогуудай хүдэлмэриие һайжаруулха, занятинуудай таһалгаряагүй ба идейнэ үндэр хэмжээндэ үнгэргэгдэхэ талаар зохихо хэмжээнүүд абтаа.

ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКЭ ЛИТЕРАТУРЫЕ ОРОД ХЭЛЭНҺЭЭ БУРЯТ-МОНГОЛ ХЭЛЭН ДЭЭРЭ БОЛГОҺОН ОРШУУЛГАНУУД ТУХАЙ

☆ ☆

Ц. Б. ЦЫДЕНДАМБАЕВ, филологическа наукануудай кандидат

☆ ☆ ☆

Манай Коммунистическэ партиин ябуулдаг сэсэн удхата ленинско-сталинска национальна политикын аша туһаар Советскэ Союз доторхи олон ондоо яһатанай социалистическэ культура орьёлмо хүсэтэйгөөр урган хүгжэжэ байна. Иигэжэ нэлэнхы дээрээ боложо байгаа гайхамшагта хүгжэлтэ дотор агуу ехэород культура түрүүлэн ябаха зуураа, бэшэ арадуудай культурада үльгэр жэшээ боложо үгэдэг, туһа тухэм хүргэдэг байха юм.

Хэдэн зуун жэлдэ үе дамжан байгуулагдаһан ород культурын үнэтэ баялигуудые улам гүн гүнзэгыгөөр шудалхаяа манай ороной арадууд шармайн хүсэнэ. Тиин ород литература, наука болон искусствын зохёолнуудые СССР-эй арадуудай хэлэн дээрэ оршуулга хэлгэн тэдэнэй хүсэлые хангаха аргануудай нэгэн болоно.

Бурят-монгол хэлэн дээрэ бэшэгдэһэн литература соо ородһоо оршуулһан ном дэбтэрнүүд айхабтар олон байна. Общественно-политическэ ба научно-популярна номууд булта даа шахуу оршуулганууд байха юм. Художественно (уран һайханай) ба илангаяа учебнэ (һургуулида үзэдэг) ном һударай ниилээд олониинь мүн оршуулганууд байдаг.

Тиимэ болохолоороо, ород хэлэн дээрэһээ оршуулга хэхэ хэрэгтэ анхаралаа һайтар табиха тон шухала байһаниинь элирэн гарана.

Зүгөөр эндэ ород хэлэнһээ хэгдэдэг бүхы оршуулганууд тухай бэшэ, харин ородһоо бурят болгоһон общественно-политическэ литературын оршуулганууд тухай гол түлэб хэлэгдэхэ байна.

Общественно-политическэ литературые бурят-монгол хэлэн дээрэ юрэ һаяшагай гэхэ гү, Бурят-Монголой республикын тогтоогдоһоной һүүлээр лэ оршуулжа эхилһэн байдаг.

Тэрэ түрүүшын жэлнүүдэй, хори гаран — гушаад оной оршуулганuудые хэлэнэйнь талаар абажа харахада, ехэ монголшоложо оршуулһан маягтай байха юм. Теэд энэншье гайхалтай бэшэ. Юундэб гэхэдэ, тиихэ үеын оршуулгашад олонхидоо буржуазна националистнууд, панмонголистнууд байһан дээрэһээ онсо түхэлтэй боложо илгарһан бурят хэлээ тоодоггүй, хуушан монгол бэшэгэй хэлые баримталдаг заншалтай һэн. Энэнь бурят хэлэндэ абтаһан общественно-политическэ терминүүдые, интернациональна болон ород үгэнүүдые оршуулаа гээшэбди гэжэ тэдэнэй мунайгадаха ябадалда мүн лэ туһа боложо үгэдэг байгаа.

Тэрэ хуушан оршуулгануудые хэһэн хүнүүд ород оригиналһаа (эхэһээ) хазагайржа, өөрэ дураар загнаха ябадал гаргаһан байдаг. Ямаршье эшэ үндэһэгүйгөөр үлүү үгэнүүдые нэмэжэ гү, али үгы һаа зарим үгэнүүдыень хаяад оршуулһан ушарнууд; баһа ямаршье үндэһэ баримтагүйгөөр хоёр-гурбан мэдүүлэлнүүдые нэгэ мэдүүлэл болгон ниилүүлжэ гү, али үгы һаа нэгэ мэдүүлэлые хоёр болгон һалгаажа оршуулһан ушарнууд али олон дайралдадаг.

Монгол хэлэ һажаалдаһан литературна хэлээ орхижо, бурят-монгол литературна хэлые хори бурядай диалектын (нютаг хэлэнэй) үндэһэн дээрэ байгуулжа захалһан, гадна ород үзэг бэшэгые абаһан хэмжээ-ябуулгануудһаа хойшо оршуулгынишье талаар мүн лэ шэнэ үе эхилһэн юм. Иигэжэ оршуулгаар шэнэ харгыда ороһон хэрэгтэ, нэгэ талаһаа, буржуазна националистнуудые элирүүлэн усадхалга ба, нүгөө талаһаа, Советскэ засагай хүмүүжүүлһэн залуу кадрнуудые дэбжүүлгэ ехэхэн удхашанартай байһыень тэмдэглэлсэхэ ёһотой байна.

Оршуулгашад өөрэ дураар оршуулхаяа болижо, шадаха соогоо оригиналаа (ород эхээ) баримталдаг болоо һэн. Энэнь һайшаалтай зүйл байһаниинь дамжаггүй. Гадна интернациональна үгэнүүдые, советизмүүд болон бэшэшье ород үгэнүүдые ба терминүүдые оршуулангүй орхижо, бурят-монгол литературна хэлэндэ абадаг болоһон ябадал хэлээ баяжуулха хэрэгтэмнай айхабтар туһатай алхам боложо үгэһэн байгаа.

Зүгөөр, оршуулгашад хэтэрхэй олон ород ба хари үгэнүүдые тэрэ зангаарнь орхидог болоһон шалтагаанһаань 1937 он багһаа эхилээд, хэдэн жэлэй турша соо яһала оршуулагдамаар аад, абтаһан дээрэ тоологдодог үгэнүүд туйлай ехээр олошоржо, оршуулһан номуудые уншаад, удхыень ойлгон абаха гэхэдэ, һаад ушаруулдаг болоһон юм. Гэбэшье, абтаһан үгэнүүдые хэм гадна олоор хэрэглэхэмнай буруу гэжэ оршуулгашад өөһэдөө ойлгоод, бодомжогүйгөөр абтаһан үгэнүүдэйнгээ тооё 1940 онһоо хойшо эрид үсөөдхэжэ захалаа һэн.

Мүнөө үеын общественно-политическэ оршуулгануудые шэнжэлэн харахада, нэгэ хэдэн гол алдуунуудтай байха юм. Хэрбээ тэдэ алдуунуудыень зайсуулаагүй һаа, ородһоо бурят болгоһон оршуулгануудай шанарые һайжаруулжа шадагдахагүйнь лабтай.

Ехэ үргэнөөр дэлгэрһэн гол алдуунуудай нэгэниинь — оршуулһан зүйлэйнгөө удхыень хаража оршуулга хэхын орондо үгыень үгэ соонь оршуулха, ород хэлэнэй найруулгын түхэлые һажаалдаха ябадал болоно гэжэ нэн түрүүн тэмдэглэхэ шухала.

Үгэ бүхэн ганса удхатай байдаггүй. Нилээд олон үгэнүүд өөрынгөө гол удхаһаа гадна ондоо, хубилһан удхатайгаар хэрэглэгдэдэг. Тиин гэһээнь манай оршуулгашад үгын гансал гол удхые хараадаа абаад, тэрээнэй хубилһан, тодорхойлон хэлэбэл — переносно (адлидхан сасуудхаһан) удхыень обёордоггүй гэхэ гү, али ойлгодоггүй байна. Жэшээнь, ородоор «колесо истории» гээд байхадань, бурят болгоходоо — «түүхын мөөрэ» гээд оршуулха юм. Зүгөөр «колесо» гэжэ ород үгэ «мөөрэ» (жэшээнь «тэргын мөөрэ») гэһэн гол удхаһаа гадна, переносно (адлидхан сасуудхажа хэлэһэн) удхатай байдаг. Энэ переносно удхыень «ход» гэжэ ород үгөөр тайлбарилжа болоно: колесо истории—ход истории. Тиимэ дээрэһээнь «колесо истории» гээшые бурят-монгол хэлэн дээрэ «түүхын ябадал», «түүхын ябаса» гү, али заримдаа «түүхын эрьесэ» гээд оршуулха ушартай. Тиихэдэ «түүхын мөөрэ» гээд үгыень үгэ соонь оршуулһан, удхыень гаргаагүй оршуулга хадаа бурят хүнэй ойлгохо хэлэн болоогүй байна. Иимэ баримтанууд манай оршуулганууд соо нилээд олон дайралдаха юм.

Ород хэлэнэй грамматическа формые сэхэ рууь, нэгэ мүһэнөөр оршуулдаг байнамди. Жэшээнь, ород нэрэ үгэнүүдэй творительна падеж бурят хэлэнэй зэбсэгэй падежтэй адлирхуу удхатай юм: писать карандашом — харандаашаар бэшэхэ, косить литовкой — хажуураар сабшаха гэхэ мэтэ. Энээн дээрэһээ үндэһэлжэ, оршуулгашад, жэшээнь, иигээд бэшэһэн байдаг: было осуществлено Сталиным — **Сталинаар** бэелүүлэгдэһэн байна (жэшээнь, **Иосиф Виссарионович Сталин. Хуряангы биографи** гэжэ 1948 ондо гаргагдаһан оршуулга харагты). Зүгөөр энэнь ород үгын грамматическа формые даган дууряаһан оршуулга болоно, юундэб гэхэдэ, бурядууд «Сталинаар бэелүүлэгдэһэн байна» гэхэгүй, харин «Сталин бэелүүлһэн байна» гэжэ хэлэхэ байгаа ёһотой.

Мүн ород үгын формые һажаалгажа оршуулга хэдэг шалтагаанһаа бурят үгэнүүдые олоной тоодо хэрэглэлгэ ехээр дэлгэрһэн байна. Энээниие баһал буруу гэжэ һанагдаха юм.

Оршуулжа байһан ород номойнгоо хэлэнэй найруулга дахажа, бурят мэдүүлэл доторхи үгэнүүдэй һуурие ород мэдүүлэл доторхи үгэнүүдэй һуурида дүтэрхыгөөр табиһан ушарнууд олонто үзэгдэдэг. Илангаяа нэрлүүлэгшые дэлгэрэнгы мэдүүлэлэй эгээн эхиндэ табяад, мэдүүлэл зохёолго айхабтар олошорһон байха юм. Энээн дээрэһээ дулдыдажа, **болбол, хадаа** гэхэ зэргын ямаршье удхагүй үгэнүүдые хэтэрхэй оло дахин, мэдүүлэл бүхэн соо шахуу хэрэглэдэг болонхой. Теэд хэрбээ нэрлүүлэгшые мэдүүлэлэй хэлэгшэһээнь таһалжа, олон үгэтэй ехэ мэдүүлэлэй аяар эхиндэнь абаашангүйгөөр, хэлэгшэдэнь дүтэ һуури олгобол, хэлэһэн юумэ ойлгосотой сомор болохо, найруулгые унжагайруулдаг **болбол, хадаа** мэтын үлүүтэ үгэнүүд олонхи ушарта хаягдажа үгэхэ бэлэй.

Ниилэлдүүлһэн (ородоор «соединительный») союз «и» гэдэг ород хэлэндэ үргэнөөр хэлэгдэдэг байһанһаань дашарамдажа, манай оршуулгашад **«ба»** гэжэ союзые мүн ходо хэрэглэдэг болонхой. Теэд энэнь манай яряанай (хөөрөөнэй) хэлэндэ огто хэлэгдэдэггүй, гансал бэшэгэй (номой) хэлэндэ үсөөн тэдыл бэшэгдэдэг үгэ юм. Тиимэ ушарһаань **«ба»** гэжэ союзые ород хэлэнэй союз «и» шэнги үргэнөөр хэрэглэжэ болохогүй гээд һанамаар.

Дээрэ тоологдоһон хэдэн баримтануудһаа хаража үзэхэдэ, ород хэлээр бэшэгдэһэн оригиналаа нюдэ балай дахажа оршуулга хэлгэн манда ехэл элбэгжэнхэй байһыень арсажа болошогүй. Иимээр оршуулга хэдэг болоһонһоо шалтагаантажа, нилээд олон общественно-политическэ оршуулганууд найруулгынгаа талаар ород түхэлтэй, бурят уншагшадта ойлгомжогүй, орёо хүндэ хэлээр бэшэгдэһэн байдаг.

Общественно-политическэ литературые юунэй тулада ород хэлэнһээ бурят болгожо оршуулна гээшэбибди?—гэжэ һуралтай болоно. Марксизм-ленинизм шудалха, парти болон правительствын шиидхэбэринүүдтэй гүнзэгыгөөр танилсаха хэрэгтэнь ород хэлэ мэдэхэгүй гү, али мууса мэдэхэ бурят уншагшадта туһа хүргэхын зорилгоор оршуулга хэдэг байһамнай элитэ. Теэд ородоор мэдэхэгүй хүнүүдтэ зорюулһан оршуулгаяа ёһото бурят хэлээр бэшээгүй сагтамнай тэдэнэр яагаад ойлгожо уншаха гээшэб!

(Түгэсхэлынь 4-дэхи нюурта)

В. И. Ленинэй дурасхаалые хилын саана ёһолон тэмдэглэбэ

ШВЕЦИ

СТОКГОЛЬМ, январиин 22. (ТАСС). В. И. Ленинэй наһа бараһаар 29 жэлэй ойтой дашарамдуулан, «Швеци— СССР» обществын гэшүүдэй шаналал-дурасхаалай суглаан Стокгольмдо болоо. Обществын правлениин түрүүлэгшэ Нильс Сильвершельд заседани дээрэ үгэ хэлэжэ, В. И. Ленинэй ажабайдал ба ажал-ябуулга тухай хөөрэбэ. Бүхы дэлхэйн ажалшад В. И. Лениндэ халуунаар инаглан дурладаг юм гэжэ тэрэ хэлээ.

Обществын правлениин гэшүүн К. Крюсе Советскэ Союздахи коммунизмын агуухэ барилганууд тухай, Ленинэй захяануудые советскэ арадай бэелүүлжэ байһан тухай хэлэбэ.

Шведскэ олониитын түлөөлэгшэд, Швецидэ СССР-эй хэрэгүүдые саг зуура эрхилхэ этигэмжэтэ П. К. Ермошин. Хитадай Арадай Республикын ба арадай демократиин оронуудай дипломатическа түлөөлэгшэд заседани дээрэ байлсаба.

БЕЛЬГИ

БРЮССЕЛЬ, январиин 22. (ТАСС). «Ленинэй наһа бараһаар 29 жэлэй ой» гэһэн гаршагтай түрүү бэшэг соогоо «Драпо Руж» газетэ иигэжэ бэшэнэ: «Коммунизмын замаар советскэ арадай хүсэн түгэлдэр дабшалтада ленинизм илана. Ленинизм арадай демократиин оронуудта, шэнэ Хитадта илан мандана. Тэрэ хадаа национальна сулөөрэлгын түлөө хүдэлөөнэй амжалтануудта, уласхоорондын коммунистическэ хүдэлөөнэй хүгжэлтэдэ харагдана...

Хүн түрэлтэнэй урагшаа дабшалтые юуншье зогсоохогүй».

ИНДИ

ДЕЛИ, январиин 22. (ТАСС). «Свадхината» газетэ январиин 21-нэйнгээ номерые Владимир Ильич Ленинэй дурасхаалда зорюулаа. Газетэ хадаа В. И. Ленинэй ажабайдал ба ажал-ябуулгые харуулһан фотозурагуудые, мүн В. И. Ленин тухай, В. И. Ленинэй хэрэгые агуухэ үргэлжэлүүлэгшэ нүхэр И. В. Сталин тухай индийскэ уранзохеолшодой статьянуудые толилбо.

НОРВЕГИ

ОСЛО, январиин 22. (ТАСС). Мүнөөдэр «Фрихетен» газетэ В. И. Ленинэй наһа бараһаар 29 жэлэй ойдо зорюулагдаһан статьянуудые толилбо. В. И. Ленинэй ба И. В. Сталинай портредууд, мүн Ленин тухай ехэ статья газетэдэ толилогдоо.

Ленинскэ үдэрнүүдэй хүндэлэлдэ «Ню Даг» издательство В. И. Ленинэй Зохёолнуудай 12-томно хэблэлэй нэгэдэхи томые норвежскэ хэлэн дээрэ хэблэн гаргаба. Энэ томдо В. И. Ленинэй «Гүрэн ба революци» гэжэ зохёол оруулагдаба.

ТЕГЕРАН, январиин 22. (ТАСС). Иранска прогрессивнэ «Бесуе Аянде» газетэ В. И. Ленинэй наһа бараһаар 29 жэлэй ойдо зорюулагдаһан статья соогоо иигэжэ бэшэнэ: «Бүхы дэлхэйн ажалшадай ба жиирэй хүнүүдэй иимэ ехээр инаглан дурладаг вождиие Ленинһээ урда тээ түүхэ мэдэхэгүй байгаа... Олон миллион ажалшад ба жиирэй хүнүүд—эб найрамдалай, национальна бэеэ даанхай байдалай ба демократиин түлөө үнэн сэхэ тэмсэлшэд агуухэ Ленинэй зааһан замаар ябана... Ленин тухай дурасхаал хэтэ мүнхэдөө эршохо юм. Тэрэнэй идейнүүд ба һургаал илаба, илажа байна, илаха юм».

ФИНЛЯНДИ

ХЕЛЬСИНКИ, январиин 12. (ТАСС). В. И. Ленинэй наһа бараһаар 29 жэлэй ойдо зорюулагдаһан шаналал-дурасхаалай суглаан үсэгэлдэр Тамперта Ленинэй музей соо болобо. «Финлянди — Советскэ Союз» гэжэ обществын генеральна секретарь Тойво Карвонен элидхэл хэбэ. Тэрэ хадаа советскэ гүрэниие байгуулгада ба бэхижүүлгэдэ Ленинэй дүүргэһэн үүргые харуулаа. Мүнөөдэр Ленин бүхы прогрессивнэ хүн түрэлтэнэй хэрэгүүд ба тэмсэл соо оршон мандана гэжэ тэмдэглэбэ. Ленин ба Сталин хадаа бэеэ даанхай байдалай, эрхэ сүлөөгэй ба Советскэ Союзтай хани барисаатай байлгын амгалан замые Финляндида заагаа гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ.

ПОЛЬША

ВАРШАВА, январиин 22. (ТАСС). 1913—14 онуудта ажалшадай гениальна вождь В. И. Ленинэй ажаһууһан ба хүдэлмэрилһэн Поронино тосхондо Краковай предприятинуудай олон делегацинууд, ниитын организацинуудай түлөөлэгшэд, тэрэ шадарай таряашад агуухэ Ленинэй дурасхаалые ёһолон тэмдэглэхын тула ерэбэ.

В. И. Лениндэ табигдаһан памятнигай дэргэдэ траурна митинг болоо. Суглараһан хүнүүд памятнигай хормойдо веногуудые табиба.

ДАНИ

КОПЕНГАГЕН, январиин 22. (ТАСС). Датска прогрессивнэ олониитэ агуухэ Ленинэй наһа бараһаар 29 жэлэй ойе тэмдэглэбэ.

«Ланд Ог Фольк» газетэ «Ленинизм ба эб найрамдал» гэжэ статья толилоо. «Ленин» гэһэн гаршагтай түрүү бэшэг соогоо газетэ иигэжэ бэшэнэ: Ленинэй наһа барабашье, тэрэнэй хэзээдэ мүнхэ хэрэгынь илажа, улам бүри хүсэтэй боложо байна. Ленинизмын идейнүүд мүнхэ юм. Тэдэнэр Ленинэй гениальна соратник ба тэрэнэй хэрэгые үнэн сэхээр үргэлжэлүүлэгшэ Сталинай хүтэлбэри доро илана.

ЧЕХОСЛОВАКИ

ПРАГА, январиин 22. (ТАСС). Чехословакиин столицын ажалшадай шаналал-дурасхаалай заседани Прагада «Люцерна» гэжэ ехэ зал соо болобо.

Чехословакиин коммунистическэ партиин Пражска обкомой секретариин орлогшо Б. Козелка агуухэ Ленинэй ажабайдал ба ажалябуулга тухай элидхэл хэбэ. Бүхы оронуудай арадууд хадаа Ленинэй хэрэгэй илалтые харана гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. Ленинизм хадаа коммунизм тээшэ советскэ хүнүүдэй амжалтатайгаар дабшалтада харагдана. Ленинизм хадаа социализм тээшэ арадай демократическа оронуудай арадуудай илалтатайгаар дабшалтада харагдана. Ленинизм бэлбол американска агрессорнүүдтэ эсэргүү тэмсэжэ байгаа Хитадай ба Корейн баатарлиг арадуудай тэмсэлдэ харагдана. Ленинизм болбол бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалай түлөө, демократиин ба национальна бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэгшэ бүхы арадуудай илалтата тэмсэлдэ харагдана.

Шаналал-дурасхаалай заседани тэрэшэлэн Братиславада болоо.

Брно, Карловы Вары, Готвальдов ба республикын областной бусад центрнүүдтэ болоһон шаналал-дурасхаалай заседанинууд тухай тэсоое газетэнүүд толилно.

АЛБАНИ

ТИРАНА, январиин 22. (ТАСС). Владимир Ильич Ленинэй наһа бараһаар 29 жэлэй ойдо зорюулагдаһан шаналал-дурасхаалай заседани үсэгэлдэр Тиранагай арадай театрта болобо. Ажалай албанска партиин ЦК-гэй генеральна секретарь, Албаниин министрнүүдэй совэдэй түрүүлэгшэ Энвер Ходжа, арадай Суглаанай президиумэй түрүүлэгшэ Омер Нишани, АПТ-гэй ЦК-гэй политбюрогой гэшүүд, правительствын ба арадай суглаанай президиумэй гэшүүд, олониитын организацинуудай түлөөлэгшэд, мүн Тиранадахи советскэ посланник К. Д. Левичкин ба арадай демократиин оронуудай дипломатическа түлөөлэгшэд заседани дээрэ байлсаба.

АПТ-гэй ЦК-гэй гэшүүн, «Зери и Популлит» газетын главна редактор Фадиль Пачрами В. И. Ленинэй ажабайдал ба ажал-ябуулга тухай элидхэл хэбэ.

В. И. Ленинэй дурасхаалда зорюулагдаһан шаналал-дурасхаалай заседанинууд ороной бүхы районуудай центрнүүдтэ тэрэшэлэн болобо.

КОРЕЙДЭХИ СОБЫТИНУУД

АРАДАЙ АРМИИН ГЛАВНА КОМАНДОВАНИИН МЭДЭЭСЭЛ

ПХЕНЬЯН, январиин 22. (ТАСС). Корейскэ Арадай армиин соединенинүүд ба Хитадай арадай һайндуратанай частьнууд американо-английска интервентнүүдтэ ба лисынмановска сэрэгүүдтэ эсэргүү хамгаалгын байлдаануудые түрүүн байһан газартаа хэбэ гэжэ Корейскэ Арадай Демократическа Республикын Арадай армиин Главна командовани мүнөөдэр мэдээсэбэ.

Үсэгэлдэр һүни агаарай американска дээрмэшэд Вонсан шадар ба Аньбень райондо сэрэгэй ямаршье объектнүүдгүй амгалан нютагуудые зэрлигээр дахин бомбодожо, пулемёдоор буудаба. Амгалан олон хүн алагдаһан ба шархатаһан байна.

Мүнөөдэр Арадай армиин зенитнэ частьнууд ба дайсанай самолёдые агнан буудагшад дайсанай 3 самолёт унагаагаа, 2 самолёдыень гэмтээгээ.

США-гэй коммунистическэ партида эсэргүү поход

НЬЮ-ЙОРК, январиин 22. (ТАСС). США-гэй коммунистическэ партиин 13 хүтэлбэрилэгшэдые түлөөһэтэйгөөр сүлөөлхэ зүбшөөл федеральна судья Димок гэгшын үгэхээ арсаһанай һүүлээр уданшьегүй, сүүдлэтдэгшэ эхэнэрнүүд Элизабет Флинн, Клодия Джонс, Бэтти Гакнет гэгшэд эхэнэрнүүдэй түрмэдэ абаашагдаа. Перри, Биттлман, Маиндл, Чарни, Уэйнстоун, Лэннон, Джонсон, Веисток, Трахтенберг ба Джером гэгшэд хоёр хоёроороо гараа хүлигдээд, эрэшүүлэй түрмэдэ эльгээгдээ.

Коммунистическэ партиин хүтэлбэрилэгшэдые хамгаалха ябадал эмхидхэһэн, «гражданска эрхэнүүдые хамгаалха онсо комитет» хэблэлдэ иимэ мэдүүлгэ хэбэ:

«Энэ вердикт (Смитын хуули эбдэһэн гэмтэд гэжэ компартиин хүтэлбэрилэгшэдые мэдэрһэн присяжнын шиидхэбэри) хадаа 160 миллион американецуудай демократическа эрхэнүүдые аюулда оруулна, эрхэнүүд тухай хуулиие улам ехээр эбдэнэ...».

Генерал Нам Ирэй протест

ПЕКИН, январиин 19. (ТАСС). Синьхуа агентствын корреспондент Кэсонһоо иигэжэ дамжуулна:

Мүнөөдэр, даб дээрэхи эблэрэлгэ хэхэ тухай хэлсээнүүдтэ хабаадагша корейскэ ба хитадай делегациин толгэйлогшо генерал Нам Ир хадаа Санмудайдахи сэрэгэй пленэйхидэй лагерьта сэрэгэй пленэй үшөө нэгэ хүниие алаһан ябадалда эсэргүү эрид протестые январиин 15-да мэдүүлээ. Сэрэгэй пленэйхидые алаһан гэмтэ хэрэгүүдые хэһэнэй түлөө харюусалгаһаа американецууд зайлахагүй юм гэжэ генерал Нам Ир мэдүүлбэ.

Бенилюксын оронуудай министрнүүдэй бирагүй зүблөөн

БРЮССЕЛЬ, январиин 22. (ТАСС). Бенилюксын оронуудай (тайлбарилан хэлэхэдэ, Бельгиин, Голландиин ба Люксембургын— Ред.) министрнүүдэй зүблөөн Брюссельдэ болобо. Гурбан оронуудай министрнүүдһээ гадна, Бельгиин ба Голландиин наймаашадай ба профсоюзуудай түлөөлэгшэд зүблөөнэй хүдэлмэридэ хабаадаба.

Энэ зүблөөн Бенилюксын оронуудай хоорондо байдаг арсалдаата асуудалнуудые, нэн түрүүн салин хүлһэнэй илгаа тухай, промышленна эд бараанай, эдеэ хоолой сэнгүүд тухай асуудал шиидхэхын тула зарлагдаа.

Бельгийскэ хэблэлэй мэдээсэлнүүдһээ харахада, тус зүблөөн Бенилюксын оронуудай хоорондо ехэ арсалдаатайгаар боложо, бодото ямаршье дүн үгөөгүй.

Дүтын Востогто англо-американска зүрилдөөнүүд

БЕЙРУТ, январиин 22. (ТАСС). Египетскэ недели бүриин «Роза Эль-Юсеф» журналай дипломатическа шэнжэлэгшын мэдээсэлэй ёһоор, Каиртахи американска посол Джефферсон Кеффери Египедтэ ба Дүтын Востогой бусад оронуудта США-гэй ябуулдаг политикада хамаатай элидхэлые Вашингтонһоо абаад, Каиртахи английска посол Стивенсондо барюулба.

Шэнжэлэгшын хэлэһэнэй ёһоор, американска элидхэл «английска политикада ехэ сохилто хэнэ».

США Дүтын Востогтохи английска политикые саашадаа дэмжэхэгүй юм, ушарынь тус политика США-гэй интересүүдтэ хоро хэнэ гэжэ американска посол английска посолдо ойлгуулба.

Английска хүтэлбэрилэгшэд арабска оронуудта США-гэй ябуулдаг политикада эсэргүүсэхэ гэһэн заабариие эдэ оронуудай политическэ зарим ударидагшадта үгөө.

Хабаровска хизаар. Дальневосточ... мэдээжэ ангууша — барас агнагш... П. П. Богачев 74 наһатай болоо. Эд... шэнээн ехэ наһатай болобошье, тэр... Уссурийска тайгада агнажа ургэ... жалһөөр. Энэ оной январиин 1-дэ тэр... 160 килограмм шэгнүүртэй бодон г... хай аланхай, тайгаһаа ерэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: П. П. Богачев ала... гахайнгаа хажууда байна.

ТАСС-эй фотохроника.

АНГУУШАДАЙ АМЖАЛТА

1952—1953 оной агнууриин се... ной захалхаһаа хойшо Бичур... аймагай мэргэжэлтэ 100 гаран а... гуушад ой тайгаар агнуурида яб... на. Тэдэнэр агнуурияа нёдэндоно... хиһоо амжалтатайгаар үнгэргэж... сезонойнгоо даалгабари 117 пр... цент дүүргэһэн байна.

Аймагай суута ангуушан Миха... Савельев хоёр һарын туршада х... мэнэй 207, һолонгын 8, шандаган... 34 арһа «Заготживсырьегой» конт... родо тушаажа, договор соо абаһ... уялгаяа 200 гаран процент дүүрг... Мүн ангуушад нүхэд Гаврил Си... нов, Василий Симонов, Пе... Дульянинов ба бусад үнэтэ а... гуудые олоор бариһан байха юм.

М. Фалилеев.

СТУДЕНТНЭР МУЗЕИДЭ СРОНО...

Зооветеринарна институтай с... дентнэр һуралсалай программ... үзэһэнөө бэхижүүлхын тула хиза... ороноо шэнжэлгын республиканс... музейн байгаалиин таһагта саг ... гэлжэ ерэжэ байдаг.

Тэдэнэр музейдэ ерэхэ зуура... «Дарвинай һургаалай үндэһэ һ... ри», «Советскэ творческо дарв... низм», «Бурят-Монголой мичурин... цууд» ба «Нютагаймнай байгаал... гэһэн темэнүүдтэй танилсаба.

Һүүлэй үедэ 100 гаран студе... нэр музейдэ ерэһэн байна.

З. Бухарова.

ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКЭ ЛИТЕРАТУРЫЕ ОРОД ХЭЛЭНҺЭЭ БУРЯТ-МОНГОЛ ХЭЛЭН ДЭЭРЭ БОЛГОҺОН ОРШУУЛГАНУУД ТУХАЙ

(Түгэсхэл)

Хэлэнэй грамматическа байгуулга болон тэрэнэй гол словарна фонд—хэлэнэй үндэһэ һууринь, тэрэнэй онсо өөрэ байдалай удхашанарынь байха юм; грамматическа байгуулга, гол словарна фонд хоёр өөрынгөө дотор дүримэй ёһоор хубилан хүгжэдэг юм гэжэ И. В. Сталин заана. Нүхэр Сталинай заабариие һургаал болгожо, манай оршуулгашад үндэһэн хэлэнэйнгээ тогтомол дүримые шудалаад, тэрэниие наринаар баримталха уялгатай. Тиигэлгүйгөөр оршуулга хэжэ, өөрынгөө хэлэнэй дүримдэ таагүй зүйлые ондоо хэлэнһээ абаха гээшэ үнэндөө хэлэн бүхэнэй онсо өөрэ байдалые ёһон бусаар, марристска гуримаар арсаһан хэрэг болохо юм.

Үгэ болон терминүүдые, холбоо үгэнүүд болон мэдүүлэлнүүдые оршуулхадаа, тухайлан багсаагаад, бүдүүн тэдыгээр удхыень гаргалга мүнөө үеын оршуулгын баһал гол нэгэн дутуунь байдаг. Оршуулгашад хоёр янзын маягтайгаар тухайлан багсаадаг гэбэл: юрэнхы, тодо бэшэ удхатайгаар гү, али дүтэрхы аад, мүргэсүү бэшэ удхатайгаар оршуулдаг байна.

Нэгэ хэлэнэй үгые нүгөөдэ хэлэндэнь дамжуулха болоходо, тэрэниие юрэ олон ондоогоор, дүтэрхы удхатай үгэнүүдээр (синонимуудаар) оршуулмаар байдаг. Гэбэшье, тусхайта ушар бүхэндэ тус үгэ ямар нэгэн эгээн тааруу (мүргэсүү) оршуулгатай байха зэргэтэй. Тиимэ дээрэһээнь тэрэ мүргэсүү оршуулгыень олохо гээшэ оршуулга хэжэ байһан хүнэй зорилгонь болоно.

Манай оршуулгашадай үгэ бэдэрхэдэнь «Ород бурят словарь» туһа хүргэхэ үүргэтэй. Зүгөөр али нэгэн ород үгые оршуулһан, түрүүшын бурят үгые словарь сооһоо юухэ хүүхэгүй абажа болохогүй. Тиигэхэһээ байтагай, словарь соо үгтэһэн оршуулгануудаар үгэ бэдэрэлгээ хизаарлажа болбшогүй ушарнууд али олон гараха байха. Юундэб гэхэдэ, словарь дотор нэн түрүүн үгын гол удхые (гү, али удхануудые), удаань—шухала зэргын хубилһан удхануудыень оршуулһан байдаг. Тиихэдэ ганса нэгэ хэрэглэгдэдэг удхань анхаралда юрэдөө абтадаггүй байха юм. Теэд оршуулгашада үгын тэрэ шухаг удхынь оршуулга хэрэгтэй боложо магад дээрэһээнь үгэ бэдэрэлгээ словариин хэмжээгээр хизаарлажа болохогүй байһаниинь элирнэ.

Юрэ словарь соо, тэрэшэлэн мүн «Ород-бурят словарь» соощье үгэнүүдые тааруу грамматическа формоорнь оршуулһан: жэшээнь, ород существительные бурят хэлэнэй юумэнэй нэрээр, ород прилагательные бурят хэлэнэй тэмдэгэй нэрээр, глаголые глаголоор гэхэ мэтээр оршуулһан байдаг. Зүгөөр найруулга дээрэһээ дулдыдажа, оршуулга хэжэ байһан хүн заримдаа, жэшээнь, нэрэ үгые глаголоор (үйлэ үгөөр), бэеэ дааһан үгые ямар нэгэн грамматическа формооршье оршуулхадань таарамаар газарнууд тохёолдохо байха.

Ушар тиимэһээ мүргэсүү оршуулгые гэхэ гү, али тааруу синонимые бэдэрэлгэн түбэгтэй бэрхэтэй, хүндэ хүшэр ажал байбашье, оршуулгада тон шухала хэрэгтэй зүйл болоно. Үндэһэн хэлэнэйнгээ дүтэрхы удхатай үгэнүүдые (синонимуудые) мэдэхэл хүн тэдээн сооһоо хэрэгтэй үгээ бэдэрэн оложо шадаха юм. Синонимуудые һайнаар мэдэхэгүй хүн ёһото нарин оршуулга хэжэ бирахагүй.

Оршуулжа байһан зохёолойнгоо юрэнхы удхыень гаргахын лэ хойноһоо оршуулгашад бүхы һаналаа табидаг байһан ушарһаа тэрэ зохёолойнгоо найруулгын маяг түхэлдэ, зохёол бэшэһэн хүнэйнгөө хэлэнэй нугалбарида анхаралаа хандуулха хабагүй байгаад һэн. Теэд оршуулгануудайнгаа шанарые улам һайжаруулха гээ юм һаа, оршуулһан номуудайнгаа найруулгын маяг түхэлые, хэлэнэй стилиие зүбөөр гаргахын түлөө оролдохо зорилготой байнамди.

Стилиингээ талаар национальна хэлэн хадаа яряанай (хөөрөөнэй), бэшэгэй (номэй) хэлэн хоёрто хубаагдадаг. Бэшэгэй хэлэн хэдэн һалбаритай: навчна (эрдэм ухаанай), художественно (уранһайханай), публицистическэ (газетэнэ болон журнальна) литературын жанрнуудтай байха юм. Яряанай хэлэн дотор хара хэлэнэй стиль гэжэ байдаг. Эдэ илгаануудһаа гадна, үгэ хэлэхэдээ, ямар нэгэн тусхай аяг оруулжа болоно: нэгэл юумэн тухай хэлэһэн аад, тэрээнээ дээгүүр абхуулан хүндэлжэ гү, али енгүүлэн шогложо, томоотой янзаар гү, али аляа зугаатайгаар хэлэхэ арга онотой юм. Эдэ бүгэдэ илгаанууд хэлэн доторхи үгэнүүдтэ, тэрэнэй грамматическа байгуулгада нэбтэрэн шэнгэһэн байдаг. Теэд оршуулга хэхэдээ, хэлэнэй энэ стилистическэ талые хараадаа абалсаагүйдэ бүтэхэгүй байһаниинь ойлгосотой.

Юумэ бэшэхэдээ, найруулгынгаа талаар автор бүхэн өөрын тусгаар дүрэ маягтай байдаг: бэшэһэн асуудалаа нэгэ зарим авторнуудай эгсэ эгсээр табидаг заншалтай байхадань, нүгөөдүүлынь холоһоо абажа эхилээд, дэлгэрэнгыгээр тайлбарилдаг гэхэ мэтын илгаанууд тэдэнэй хоорондо хэзээшье гараха юм. Энээниие авторска стиль гэжэ нэрлэдэг. Тиин общественно-политическэ литература оршуулдаг хүнүүдтэ марксизм-ленинизмын классигуудай стилиие һайтар мэдэхэ шухала байна. Марксизм-ленинизмын классигууд өөһэдынгөө гүн удхата зохёолнуудые һонор тодоор, нигта тэбшоор найруулан бэшэдэгынь бүгэдэндэ мэдээжэ. Гэбэшье, манай оршуулганууд баһа тиимээр бэшэгдэнхэй гэхын огтошье аргагүй.

Общественно-политическэ литературые ород хэлэнһээ бурят-монгол хэлэн дээрэ болгоһон мүнөө үеын оршуулганууд тухай хэлэхэ зуураа, тэдэ оршуулганууд соо гурбан янзын гол дутуунууд: 1) үгыень үгэ соонь оршуулха болоод ород хэлэнэй найруулгын түхэлые даган һажаалгаха, 2) үгын удхые багсаан тухайлжа оршуулха, 3) хэлэнэй стилистическэ илгаануудые хайхархагүй—иимэнүүд алдуутай зүйлнүүд бии гэжэ тэмдэглэбэ гээшэбди.

Һүүлэй үедэ яһала бараг оршуулганууд хэблэгдэдэг боложо байна. Партиин XIX съезд дээрэ хэгдэһэн элидхэлнүүд болон үгэнүүдэй оршуулга юрэнхыдөө хангалтатай, «Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Уставай» оршуулга бүришье хангалтатай байха юм. «Бурят-Монголой үнэн» газетэдэ һайнаар оршуулагдаһан статья гү, али «Правдын» түрүү бэшэг гарадаг болонхой. Тус оршуулганууд дотор үгын удхые гаргажа шадангүй орхихо гү, али мэдүүлэл соохи үгын һуурие зүбөөр оложо табингүй гараха гэхэ мэтын дутуу дунданууд хараа байса үсөөрэнхэй гэжэ тэмдэглэмээр.

Зүгөөр тиимэ барагаар хэһэн оршуулганууд мүнөөдөө олон бэшэ байна. Гадна бүхы гү, али олонхи оршуулгашад бэшэ, харин ганса нэгэн түрүү оршуулгашад лэ оршуулгаяа һайнаар хэжэ эхилэнхэй. Тиимэ ушарһаа юрэнхы дээрээ манай политическэ оршуулганууд, илангаяа марксизм-ленинизмын классигуудай зохёолнуудые оршуулһан оршуулганууд тэрэ дээрэ заагдаһан алдуу болон дутуунуудтай зангаараа үлэнэ гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Оршуулжа байһан зохёолойнгоо идейнэ удхые зүбөөр гаргаха гээшэ оршуулгашын гол зорилгонь юм. Тиимэһээ оршуулга хэхэдээ, үгые үгэ соонь оршуулжа, нэгэ хэлэнһээ нүгөө хэлэндэ дамжуулхые хүсэхэ бэшэ, харин нэн түрүүн оршуулһан зүйлэйнгөө удхые шэн наринаар гаргахын хойноһоо оролдохо ёһотой болоно. Тиихэтээ хамта, оригинал ба оршуулга хоорондоо ганса удхынгаа талаар бэшэ, мүн баһа хэлэнэйнгээ найруулгын болоод бэшэшье талаар мүргэсүү адли байхыень хараха тон шухал... Иимэ хоёр принципүүдэй гэхэ ... эрилтэнүүдэй бодолынь олон б... римталжа оршуулга хэбэл, оршуу... гын хангалтатай болохонь дамжа... гүй. Гэбэшье, хүдэлмэреэ һайж... руулхын тулада оршуулгашад б... лон редакторнууд эсэшэ сусашагү... гөөр хүдэлхэ, саг үргэлжэ оролдо... го гаргаха уялгатай байна. Тии... жэ, оршуулгаяа нигтаар хина... найруулангүй, түргэ мүртэйгөөр х... һаамнай, тэрэнэй шанар хэзээш... гүйсэд һайн боложо шадахагүй.

Оршуулгашадта туһалхын ту... да: 1) Культурын чнститудай х... лэлдэ бэлдэжэ байһан ород-бур... словариие яаралтайгаар гарга... бурят-монгол хэлэнэй синониму... дай словарь ба дэлгэрэнгы терм... нологическа словарьнуудые зохёо... эхилхэ; 2) общественно-политиче... кэ, художественно, учебнэ ба нау... но-популярна литература оршуу... ха тухай асуудалнуудаар бэшэһ... хүдэлмэри болон статьянууд... сборник 1953 ондо бэлэдхэх... 3) «Бурят-Монголой үнэн» ба «Б... рят-Монгольская правдада», «Ба... кал» гэжэ альманахта, НИИК-... «Запискануудта» рецензи бол... статьянуудые хододоо гаргажа ба... ха; 4) ехэ бэлэдхэл хэжэ түхеэрһ... нэйнгээ һүүлээр Улан-Удэдэ (о... ластной партийна һургуулиин ... али пединститудай дэргэдэ) о... шуулгашадай курса (түр һургуул... эмхидхэхэ; 5) марксизм-ленини... мын классигуудай зохёолнууда... оршуулгануудые заатагүй зүбш... хэлсэлгэ дээрэ табяад, һайшаама... гэгдэһэн лэ оршуулгануудыень хэ... лэхэ ёһотой—гэһэн дурадхалнууды... оруулагдаха байна.

Редактор Б. Ц. ЦЫЖИПОВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—23, заместителя редактора—7-85. отв. секретаря — 3-23. Отделов: партийной жизни, сельского хозяйства—10-17, пропаганды и переводов—6-84, культуры и быта, промышленности —4-52, мест. информации и писем—11-05. Для междугородных переговоров — 13.

Н—00157. Типография Управления по делам полиграфической промышленности, издательств и книжной торговли при Совете Министров БМАССР. Тираж 10.000.